

JÕGEVA LASTEAED ROHUTIRTS

ÕPPEKAVA

Kinnitatud
Jõgeva Lasteaia Rohutirts juhataja
26.02.2009 käskkirjaga 1-3/11

LASTEAIA LIIK JA ERIPÄRA

Jõgeva Lasteaed ROHUTIRTS on Jõgeva linna koolieast noorematele lastele hoitu ja alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus. Lasteaed juhindub oma tegevuses põhimääruses sätestatud õigustest ja kohustustest, Jõgeva Linnavolikogu ja –valitsuse õigusaktidest ja kehtivast seadusandlusest.

Lasteaias on sõimerühmad kuni kolmeaastastele lastele; aiarühmad kolme- kuni kuueaastastele lastele ja kuue- kuni seitsmeaastastele lastele; liitrühmad kahe- kuni seitsmeaastastele lastele; vajadusel sobitusrühmad; tasandusrühm.

Lasteaias on kohti kuni 192 lapsele, sõltuvalt rühmade liigist.

Õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles.

Lasteaia töötajad koostöös peredega kujundavad lasteaia lapsele igati soodsaks, vaimselt ja füüsiliselt turvaliseks kasvu- ja arengukeskkonnaks.

Lasteaias on võimalused alushariduse omandamiseks erivajadustega lastele – erirühm ja sobitusrühm.

Prioriteediks on laste tervise edendamine ja keskkonnakasvatus – 2004.a. kuulub lasteaed Tervist Edendavate Lasteaedade võrku. Osaletakse võimalusel keskkonnaprojektides. Õppe- ja kasvatustegevuses on olulisel kohal õuesõpe, väärtuskasvatus – lasteaed on liitunud programmiga „Kiusamisest vaba lasteaed”.

Lastel loovuse kujunemisele aitavad kaasa lastelavastused, mida mängitakse kogu lasteaiaperele ja õnnestunumaid üldsusele väljaspool lasteaeda.

Lasteaias tegelevad laste arengu suunamisega kvalifikatsioonile vastavad pedagoogid: rühmaõpetajad, muusikaõpetajad, liikumisõpetajad, logopeedid-eripedagoogid, õppealajuhataja, direktor ja õpetaja abid.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Jõgeva Lasteaia Rohutirts õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on järgmised:

1. Õppe- ja kasvatustegevus toetab lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut,

mille tulemusel kujuneb lapsel

- terviklik ja positiivne minapilt
- ümbritseva keskkonna mõistmine
- eetiline käitumine
- algatusvõime
- esmased tööharjumused
- kehaline aktiivsus
- arusaam tervise hoidmise tähtsusest

ja arenevad lapsel

- mänguoskused
- õpioskused
- sotsiaalsed oskused
- enesekohased oskused

ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse Põhimõtted

Jõgeva Lasteaia Rohutirts õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi järgmiste põhimõtete alusel:

- lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine,
- lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine,
- lapse loovuse toetamine,
- mängu kaudu õppimine,
- humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine,
- lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine,
- lapsele turvatunde, eduelamuse tagamine,
- üldõpetusliku tööviisi tagamine,
- kodu ja lasteaia koostöö,
- Eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripära arvestamine.

Õppimine toimub järgmiste põhimõtete alusel:

- **Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes.**
- **Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad.**
- **Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust**
 - kavandada oma tegevust
 - teha valikuid
 - seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega
 - kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes
 - arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle
 - hinnata oma tegevuse tulemuslikkust

- tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest
- tulla toime ebaõnnestumistega
- **Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervise seisundit jms.**
- **Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.**
- **Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.**
- **Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest.**

Lapse arengu toetamine on meeskonnatöö.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

Õppeaasta

Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31.augustini.

Päevakava

Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale.

Päevakava koostatakse järgmiste põhimõtete alusel (Sotsiaalministri määrus 24.09.2010 nr 61 Tervisekaitse nõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale; Koolieelse lasteasutuse seadus § 16 lg 4; 17; 18,; 23 lg 1 p 2):

- Arvestatakse koolieelse lasteasutuse riiklikku õppekava ning selle paikkonna, kus lasteasutus asub, kultuurilist omapära ja rahvatraditsioone.
- Lähtutakse õppekavast, lasteaia lahtiolekuajast ja laste ealistest ning individuaalsetest arenguvajadustest.

- Jälgitakse, et lastel oleks piisavalt aega ja võimalusi aktiivseteks ja vaikseteks tegevusteks ning et õppe- ja kasvatustegevused, igapäevatoimingud ja vabategevused vahelduks sujuvalt ja moodustaks laste jaoks tasakaalustatud terviku.
- Ühe kuni kolme aasta vanusele lapsele võimaldatakse vähemalt üks kord päevane uneaeg. Vanematele lastele peab olema tagatud päevas vähemalt üks tund puhkeaega valikuvõimalusega une ja muu vaikse tegevuse vahel.
- Erivajadustega lapsele võimaldatakse uneaeg lapse tervisest ja arengulisest eripärast lähtudes.
- Arvestatakse lastele soovitatud värskes õhus viibimise aega ja tervisliku toitumise soovitusi. Laps peab viibima iga päev sõltuvalt ilmastikutingimustest 1–2 korda õues. Lapse õues viibimise aeg sõltub välisõhu temperatuurist ja tuule kiirusest ehk tegelikult toimivast välisõhu temperatuurist (tuule-külma indeksist). Kui lasteasutuses puudub varikatus, ei viida alla kolme aasta vanuseid lapsi vihmasaju ja lumetuisku korral õue. Madalama kui miinus 20 °C tegelikult toimiva välisõhu temperatuuri ja madalama kui miinus 15 °C välisõhu temperatuuri korral ei viida lapsi õue või lühendatakse õues viibimise aega 20 minutini. Tegelikult toimivat välisõhu temperatuuri hinnatakse Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi veebilehel www.emhi.ee avaldatud igapäevaste ilmavaatluste andmete alusel.
- Nähakse ette laste lasteasutusse toomise ja kojuviimise aeg, arvestades õppe- ja kasvatustegevuse korraldust ja hoolekogu soovitusi. Lapse lasteasutusse toomine ja kojuviimine ei tohi üldjuhul segada une- ja söögiaega ning planeeritud õppe- ja kasvatustegevust.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja läbiviimine

- Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise periood on:
 - aasta,
 - nädal.
- Aasta tegevuskavas esitatakse eesmärgid, temaatika, õppesisu (lisa 1), nädala tegevuskavas esitatakse eesmärgid, temaatika, õppesisu ja – tegevused (lisa 2).
- Tegevuskavad koostatakse ajavahemikuks 1.september kuni 31.mai. Suvekuudel, kui rühmad on liidetud, toimub õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade sisu kordamine, laste vabamäng ja vabategevus õues, kus lapsed saavad rakendada omandatud teadmisi ja oskusi.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel osalevad kõik rühma lastega töötavad pedagoogid, tervishoiutöötaja, lapsed ja lastevanemad.

- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse lapse arengutaset, vanust, sugu, kultuurilisi ja individuaalseid iseärasusi ning lapse huve ja lapsevanemate soove. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestatakse eri valdkondade õppesisu ja -tegevuste lõimimisega lähtudes valdkonnast Mina ja keskkond – aastaegade vaheldumisest, tähtpäevadest jm. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused. Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides. Integreeritud tegevused ja mäng seotakse kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Kodukohaga seotud õppekäigid jm tegevused kavandatakse ühistegevuste kavas ja rühmade tegevuskavades
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste tervislike eluviiside ja keskkonnahoidlike harjumuste kujundamisega.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab vajadusel teha muudatusi.
- Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse võimalikult loomulikus keskkonnas. Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist.
- Õppe- ja kasvatustegevus toimub võimalusel värskes õhus, õues.
- Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises keskkonnas.
- Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas.

Lisa 1

Aasta tegevuskava

Rühm

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja ülesanded

.....

I Arengukavast lähtuv tegevuskava

Valdkond	Tegevus	Aeg	Teostaja	Märkused
Õppe- ja kasvatusprotsessi planeerimine				
Õppe- ja kasvatusprotsessi korraldus				
Õppe- ja kasvukeskkonna kujundamine (õppe- ja mänguvahendid nii toas kui õues, raamatud, mööbel, turvalisus jne)				
Lapse areng				
Erivajadustega laste toetamine				
Laste ja lastevanemate nõustamine				
Terviseedendus				
Laste osalemine võistlustel, konkurssidel, projektides				
Lapsekesksete õpetamis- ja kasvatusmetoodikate kasutamine				
Väärtuseliste hinnangute ja hoiakute kujundamine				
Koostöö huvigruppidega (lapsed, rühma ja lasteaia töötajad, lastevanemad, tugisüsteemid, kool, üldsus jne)				
Säästlik majandamine ja keskkonnahoid				

II Õppekavast lähtuv tegevuskava

Valdkond/ kuu	Üldoskused Mänguoskused Tunnetus- ja õpioskused Sotsiaalsed oskused Enesekohased oskused	Mina ja keskkond (sotsiaalne, looduslik ja tehiskeskkond) Nädalate teemad	Keel ja kõne (keelekasutus, suhtlemine, jutustamine, kuulamine, lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus)	Matemaatika (hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine; suurused ja mõõtmine; geomeetrilised kujudid)	Kunst (kujutamine ja väljendamine; kujundamine; tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine; kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist)	Muusika (laulmine; muusika kuulamine; muusikalis- rütmiline liikumine; pillimäng)	Liikumine (kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enese kontroll ja hügieen; põhiliikumised; liikumismängud; erinevad spordialad; tants ja rütmika)
Valdkonna eesmärgid							
September							
Oktoober							
November							
Detsember							
Jaanuar							
Veebruar							
Märts							
Aprill							
Mai							
Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatav tulemus							

Nädala tegevuskava

Rühma number

Nädal (kuupäevad)

Nädala teema.....

	Eeldatavad tulemused (eesmärgid)	E	T	K	N	R	Hindamine (vaatlused)
Mina ja keskkond		Tegevus ja õppesisu					
Üldoskused							
Keel ja kõne							
Eesti keel kui teine keel							
Matemaatika							
Kunst							
Muusika							

Liikumine			
Individualiseerimine			

LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

1. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise eesmärk:

- Lapse eripära mõistmine,
- Erivajaduste väljaselgitamine,
- Positiivse enesehinnangu ja arengu toetamine,
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine koostöös lapsevanemaga.

2. Laste arengu hindamise põhimõtted:

2.1. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist.

2.2. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel jälgides lapsi igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.

2.3. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

2.4. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut (saab iseseisvalt hakkama, saab hakkama abiga, ei saa hakkama) ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

2.5. Lapse arengu ja koolivalmiduse hindamisel kasutatakse

- vaatlusmeetodit,

kusjuures vaatluse meetodi ja dokumenteerimise (protokolli) vormi valib õpetaja ning õpetaja valikul

- lapse tööde analüüsi,
- intervjuud, vestlust (lapsega, vanematega, vanavanematega, teiste pereliikmetega, kolleegidega või rühma teiste lastega),
- testi,
- spetsialistide hinnanguid.

2.6. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.

2.7. Lapse arengu hindamine toimub pedagoogide ja lapsevanemate ning spetsialistide koostöös.

2.8. Üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguvestluse (vt arenguvestluse läbiviimise kord), mis

- Annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest,
- Selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

2.9. Lapse arengu ja koolivalmiduse hindamise ja arenguvestluse tulemus dokumenteeritakse „Isikuandmete kaitse seaduses” sätestatud tingimustel (lisa 3, 4).

3. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise kord:

2.1. Laste arengu ja koolivalmiduse hindamine toimub järgmise ajakava järgi:

Aeg	Tegevus
September-oktoober	Uute laste vanematele lapse arengu hindamise põhimõtete ja korralduse tutvustamine, lastevanematelt laste arengu kohta küsimustiku abil info kogumine ning uute laste arengu hindamine ja arenguvestlus lapsevanematega
Oktoober-15. mai	Laste arengu analüüsimine ja hindamine ning lapse arengu vestlus lapsevanemaga .
Veebruar-aprill	Koolivalmiduse hindamine ja tagasiside andmine lastevanematele. Vajadusel vanemate nõustamine koolikohustuse edasilükkamise küsimuses.
Mai	Kokkuvõtte tegemine laste arengust.
August-september	Arengutulemustest lähtuvalt õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine.

2.2. Lapse arengu vestlused lapsevanematega viiakse läbi vastavalt lapsevanematega arenguvestluse läbiviimise korrale.

Lisa 3

Jõgeva Lasteaed Rohutirts

LAPSE INDIVIDUAALSUSE KAART

I Soovitavalt täidab lapsevanem lapse lasteaeda tulekul, et õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel lähtuda lapse vajadustest ja individuaalsusest ning arvestada lapsevanemate kasvatuspõhimõtetega.

Lapse nimi:
 Sünniaeg:
 Rühm:
 Kodune keel(ed):

Andmed lapse kohta ning lapsevanemate ootused ja soovid:

Üld- ja peenmotoorika, füüsiline areng	
Eneseteeninduse oskused ja abi vajadus	
Silmaring, huvid ja motivatsioon	
Mänguoskused, suhted kaaslastega/täiskasvanutega	
Emotionaalne seisund ja käitumine	
Kõne mõistmine ja kasutamine, hääldus, sõnavara	
Tähelepanu, taju, mälu, mõtlemine	
Igapäevaharjumused (söömine, uni, puhtusharjumused, õues viibimine, riietumine, tervis, päevakava)	
Reeglid	
Lapsevanema soovid pere ja lasteaia koostöök, ühisteks ettevõtmisteks, ootused õpetajatele, õpetaja abile	
Milles laps vajab julgustamist ja tuge	
Soovitav vältida	

Täitmise kuupäev
 Lapsevanema(te) allkiri

II Täidab lapsevanem (soovitavalt lasteaeda tulekule järgnevatel aastatel enne arenguestlust)

Lapse nimi, vanus	Laps saab hakkama iseseisvalt	Laps saab hakkama täiskasvanu abiga	Laps ei saa hakkama
Kuupäev			
Mänguoskused			
Tunnetus- (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine, emotsioonid, motivatsioon) ja õpioskused (suutlikkus hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning katsetada)			
Sotsiaalsed oskused (oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ja lähtuda eetilistest tõekspidamistest)			
Enesekohased oskused (suutlikkus eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid, emotsioone, juhtida oma käitumist)			
Mina ja keskkond (ümbritseva maailma tunnetamine ja mõistmine, ettekujutuse omamine oma minast, enda ja teiste rollidest, enda tervise väärtustamine, käitumine tervislikult ja ohutult, hoidev suhtumine keskkonda, eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine, looduses nähtuste ja muutuste märkamine)			
Keel ja kõne (õige sõnade			

<p>hääldamine, sõnavara mitmekesisus, sobivate grammatiliste vormide kasutamine, toimetulek igapäevases suhtlemises, jutustamine, kuulamise oskus, lugemine ja kirjutamine, huvi lastekirjanduse vastu)</p>			
<p>Eesti keel kui teine keel (arusaamine eestikeelsest kõnest, eesti keeles suhtlemine, huvi Eesti kultuuri vastu)</p>			
<p>Matemaatika (esemete rühmitamine, järjestamine, esemete hulkade võrdlemine, loendamine ja arvud, arvutamine, suurused ja mõõtmine, geomeetriliste kujundite tundmine, ajamõistete tundmine)</p>			
<p>Kunst (mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul, loov ja isikupärane eneseväljendus, voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine, kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist)</p>			
<p>Muusika (laulmine, keskendumine kuulatavale muusikapalale, enda loov väljendamine laulmise, liikumise, tantsu, pillimängu kaudu)</p>			
<p>Liikumine (esmaste hügieeni- ja ohutusnõuete järgimine, tahe liikuda ja kehalise aktiivsuse olulisuse mõistmine, pingutamine)</p>			

sihipärase tegevuse nimel.)			
-----------------------------	--	--	--

Lapsevanem(ad) (allkiri)

III Täidab õpetaja, logopeed

Lapse arengu kirjeldus

Lapse nimi, vanus	Laps saab hakkama iseseisvalt	Laps saab hakkama täiskasvanu abiga	Laps ei saa hakkama
Kuupäev			
Mänguoskused			
Tunnetus- (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine, emotsioonid, motivatsioon) ja õpioskused (suutlikkus hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning katsetada)			
Sotsiaalsed oskused (oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ja lähtuda			

eetilistest tõekspidamistest)			
Enesekohased oskused (suutlikkus eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid, emotsioone, juhtida oma käitumist)			
Mina ja keskkond (sotsiaalne, loodus- ja tehiskeskkond)			
Keel ja kõne (hääldamine, sõnavara, grammatika, suhtlemine, jutustamine, kuulamine, lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus)			
Eesti keel kui teine keel (kuulamine, kõnelemine, Eesti kultuuri tutvustamine)			

Matemaatika (hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine, suurused ja mõõtmine, geomeetrilised kujundid)			
Kunst (mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul, objektile esteetilise lisaväärtuse andmine, voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine, kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist)			

Õpetajad (allkirjad)

Logopeed (allkiri)

IV Täidab muusikaõpetaja

Lapse arengu kirjeldus

Lapse nimi,	Laps saab hakkama iseseisvalt	Laps saab hakkama täiskasvanu abiga	Laps ei saa hakkama
-------------	-------------------------------	-------------------------------------	---------------------

vanus			
	Kuupäev		
Muusika (laulmine, muusika kuulamine, muusikalis-rütmiline liikumine, pillimäng)			

Õpetaja (allkiri)

V Täidab liikumisõpetaja

Lapse arengu kirjeldus

Lapse nimi, vanus	Laps saab hakkama iseseisvalt	Laps saab hakkama täiskasvanu abiga	Laps ei saa hakkama
	Kuupäev		
Liikumine (ohutus, enesekontroll ja hügieen, põhiliikumised, liikumismängud, erinevad spordialad, tants ja rütmika)			

Õpetaja (allkiri)

VI Arenguestlus lapsevanemaga

Lapse nimi, vanus	Arengut toetavad tegevused.	Teostaja.
Mänguoskused		
Tunnetus- (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine, emotsioonid, motivatsioon) ja õpioskused (suutlikkus hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning katsetada)		
Sotsiaalsed oskused (oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ja lähtuda eetilistest tõekspidamistest)		
Enesekohased oskused (suutlikkus eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid, emotsioone, juhtida oma käitumist)		
Mina ja keskkond (sotsiaalne, loodus- ja tehiskeskkond)		
Keel ja kõne (hääldamine, sõnavara, grammatika, suhtlemine, jutustamine, kuulamine, lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus)		
Eesti keel kui teine keel (kuulamine, kõnelemine, Eesti kultuuri tutvustamine)		
Matemaatika (hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine, suurused ja mõõtmine, geomeetrilised kujundid)		
Kunst (mõtete, tunnete		

Kuupäev
Õpetaja (allkiri)
Lapsevanem(ad) (allkiri)

Lisa 4

Jõgeva Lasteaed Rohutirts
LAPSE KOOLIVALMIDUSE KAART

Nimi:
Sünniaeg:
Rühm:
Kodune keel:
Lasteaias viibitud ajaperiood:

	Tulemus200.....a.
Mänguoskused	
Tunnetus- ((taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine, emotsioonid, motivatsioon) ja õpioskused (suutlikkus hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning katsetada)	

<p>Sotsiaalsed oskused (oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ja lähtuda eetilistest tõekspidamistest)</p>	
<p>Enesekohased oskused (suutlikkus eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid, emotsioone, juhtida oma käitumist)</p>	
<p>Mina ja keskkond (sotsiaalne, loodus- ja tehiskeskkond)</p>	
<p>Keel ja kõne (hääldamine, sõnavara, grammatika, suhtlemine, jutustamine, kuulamine, lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus)</p>	
<p>Eesti keel kui teine keel (kuulamine, kõnelemine, Eesti kultuuri tutvustamine)</p>	
<p>Matemaatika (hulgad, loendamine ja arvud,</p>	

arvutamine, suurused ja mõõtmine, geomeetrilised kujundid)	
Kunst (mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul, objektile esteetilise lisaväärtuse andmine, voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine, kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist)	
Muusika (laulmine, muusika kuulamine, muusikalis-rütmiline liikumine, pillimäng)	
Liikumine (ohutus, enesekontroll ja hügieen, põhiliikumised, liikumismängud, erinevad spordialad, tants ja rütmika)	
Rakendatud tugiteenused	
Lapse arengu tugevad küljed	

Arendamist vajavad küljed, soovitused	
Arvamus koolivalmiduse kohta	

Kuupäev:

Õpetajad (nimed, allkirjad)

Lapsevanem(ad) (allkiri)

Õppealajuhataja (nimi, allkiri)

ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

1. Koolieelse lasteasutuse seaduses § 14 lg 1 on sätestatud, et erivajadustega lapsed on keha-, kõne-, meele- või vaimupuuetega ning eriabi või erihooldust vajavad lapsed.

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava § 8 lg 1 tähenduses on erivajadusega laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatustegevused jm) või rühma tegevuskavas.

2. Lastel erivajaduste varajaseks väljaselgitamiseks jälgitakse, analüüsitakse ja hinnatakse lapsega tegelevate pedagoogide (rühmaõpetajad, muusikaõpetaja, liikumisõpetaja) poolt lapse arengut eeldatavate üldoskuste ja õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemuste alusel, mille tulemused arutatakse vanematega läbi arenguvestlusel ja kavandatakse õppe- ja kasvatustegevus.

3. Logopeed viib läbi lastevanemate nõusolekul 3-7aastaste laste kõne uurimise.
4. Kui selgub, et laps ei tule toime mingis osas õppekava nõuete täitmisega, rakendatakse järeleaitamist – individuaalset tööd lapsega.
5. Kõne mittevastamise korral valdkonna keel ja kõne tulemustele rakendatakse järeleaitamist või nõustatakse lapsevanemat vajaduses pöörduda logopeedi poole lapse kõne korrigeerimiseks või nõustamiskomisjoni lapse erirühma suunamiseks.
6. Lapse puhul, kes vaatamata nõustamisele ja õpetaja antud individuaalsele abile ei suuda õppekava nõudeid täita, rakendatakse lapsevanema nõustamist spetsialistide juures uuringute vajaduse osas.
7. Nõustamiskomisjoni poolt tasandus- või sobitusrühma suunatud ja koolipikenduse saanud lastega töötatakse õppeaasta algul (septembris-oktoobris) meeskonnatöona (õpetajad, õpetaja abi, logopeed-eripedagoog, muusika- ja liikumisõpetaja, juhtkonna esindaja, lapsevanem) koostatud individuaalse arenduskava alusel (lisa 5), mille rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest tehakse kokkuvõtte kaks korda aastas – jaanuari- ja maikuu.
8. Tasandus- ja sobitusrühmas töötavad erivajadustega lastega kaks eripedagoogilise ettevalmistusega õpetajat, õpetaja abi, logopeed-eripedagoog, muusika- ja liikumisõpetaja ning eriabi tagatakse meetodiliste ja korralduslike meetmete, spetsiifilise õppe- ja kasvatustöö ning abivahendite kasutamisega.
9. Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel tagatakse eesti keele õpe kas:
 - lõimitud tegevuste kaudu, millele lisandub vajadusel eesti keele tugiõpe.
10. Erivajadustega lapsele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks vajadusel individuaalne arenduskava.

Lisa 5

INDIVIDUAALNE ARENDUSKAVA

Lapse nimi:

Sünniaeg:

1. Arengutaseme kirjeldus ja analüüs

1. Varasema arengu lühikirjeldus
2. Hetketase

2. Arendustegevuse üldised tingimused

Lasteaia keskkonna kohandamine: ruum ja vahendid, õpetajate töövormid, spetsialistide teenused, tugiisiku võimaldamine jne.

2. Arenduskava ajavahemikul september 200.... – mai 200....

Valdkond	Eesmärk	Hindamine (kuupäev)	Hindamine (kuupäev)
Mina ja keskkond			
Keel ja kõne			
Matemaatika			
Kunst			
Muusika			
Liikumine			
Eesti keel kui teine keel			
Tunnetus- ja õpioskused			
Mäng			

Sotsiaalsed oskused			
Enesekohased oskused			

Lapsevanema ülesandeks jääb:

Individuaalse arengukava koostajad (nimed, allkirjad)
Rühmaõpetajad, õpetaja abi, logopeed, lapsevanemad, õppealajuhataja

3. Kokkuvõte

Täidetud tabelilahtrite alusel tehakse vabas vormis kokkuvõte: mis õnnestus hästi, mis osaliselt ja vajab veel harjutamist, mis osutus liiga raskeks või polnud võimalik mingil põhjusel teostada, lisaks soovitus edaspidiseks.

Kuupäev
Teostajate nimed ja allkirjad

LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

1. Lasteaia pedagoogid teevad lapsevanematega lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb:

- lähtumisel lapsest,
- lapse kasvukeskkonna kujundamisel,
- lastevanemate soovitude ja arvamuste arvestamisel lasteaia kasvatustöös,
- lastevanemate ja õpetajate vastastikusel usaldusel, lugupidamisel, üksteisemõistmisel, austusel, dialoogil.

2. Pedagoog teavitab lapsevanemat regulaarselt

- lapse arengust ja õppimisest (arenguvestlused - vt lapsevanematega arenguvestluse läbiviimise kord),
- õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest (õppekava, päevakava, aasta ja nädala tegevuskava, õppekorraldus).

3. Pedagoogid võimaldavad osaleda lapsevanemal õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises.

4. Lasteaed võimaldab lapsevanemal anda tagasisidet lasteaia tegevusele (rahulolu-uuring jms).

5. Pedagoogid nõustavad lasteasutuses käivate ja koduste laste vanemaid õppe- ja kasvatusküsimustes, koolikohustuse täitmise edasilükkamise küsimuses (vt nõustamise kord).

6. Koostöö vormid:

- teadetetahvlid, infomapid, lasteaia veebileht info edastamiseks (päevakava, tegevuste kava, info ürituste kohta, töötajate nimed, menüü, kasvatusalane teave, kodukord jne),
- laste tööde väljapanekud,
- ühisüritused,
- lahtiste uste päevad nii lasteaias käivate laste vanematele kui kodustele lastele ja nende vanematele (tutvumine lasteaia ruumidega, laste tegevustega, õpetajatega, teabe saamine lasteaia kohta),
- loengud,
- rühmade lastevanemate koosolekud kaks korda aastas (õppe-kasvatustegevuse kavandamine, kokkuvõtte eesmärkide täitmisest ja laste arengust jne),
- individuaalsed vestlused õppe- ja kasvatusküsimustes,

- arenguvestlused,
- kodude külastamine vastavalt vajadusele,
- hoolekogude tegevus.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIMISEL VANUSETI

Üldoskused

- Mänguoskused** on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid.
- Tunnetusoskused** on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. **Õpioskuste** all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.
- Sotsiaalsete oskuste** all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.
- Enesekohaste oskuste** all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

Üldoskus	2aastane laps	3aastane laps	4aastane laps	5aastane laps	6aastane laps	7aastane laps
Mänguoskused	1) mängib teiste lastega kõrvuti rollivahetusega lihtsamaid	1) tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui neid	1) konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ja loovtegevustes;	1) osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;	1) suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita grupis	1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;

	<p>igapäevaelulisi situatsioone ja tegevusi kajastavaid mängu - matkimismänge;</p> <p>2) matkib vahetult nähtud või kogetud tegevusi, kusjuures mängule on iseloomulik korduvus ja ühelaadsus.</p>	<p>kujutatavate sümbolitega;</p> <p>2) kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte nii konstruktiivses mängus kui lihtsas rollimängus;</p> <p>3) mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;</p> <p>4) lükib rõngaid suuruse järgi pulgale;</p> <p>5) ehitab kuubikutest lihtsa eseme, hoone (nukule ja karule voodi, laud, tool, autole garaaz).</p>	<p>2) rollimängus võtab endale täiskasvanu teatud rolli ja tegutseb rollile vastavalt;</p> <p>3) tema üksi- ja koosmäng on tihedalt seotud;</p> <p>4) lavastusmängus imiteerib kuuldu loo tegelaste hääli ja käitumist ning ütleb üksikuid kergemaid lauseid, juhtmängija on täiskasvanu;</p> <p>5) ehitusmängus jagab teistega ehitusmaterjali, kooskõlastab mängutegevusi.</p>	<p>2) eelistab soole vastavaid mängu;</p> <p>3) imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades sotsiaalset keelt ja maneere;</p> <p>4) enne mängu lepib teiste lastega kokku rollides, loob mängukeskkonna, valib vajalikud vahendid;</p> <p>5) ehitusmängus plaanib tegevuse ette enne tööle asumist, teda hakkab huvitama töö tulemus.</p>	<p>mängida, teha koostööd omal viisil;</p> <p>2) järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt, oskab reegleid teistele selgitada;</p> <p>3) lavastusmängus matkib kuuldu tegelaskujude käitumist;</p> <p>4) lavastusmängus mängib juhtrolle;</p> <p>5) suudab tuttavaid lavastusmänge mängida iseseisvalt;</p> <p>6) ehitusmängus viib oma mõtte ellu, jaotab teistega ülesanded ja kohustused.</p>	<p>2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;</p> <p>3) algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;</p> <p>4) täidab mängudes erinevaid rolle;</p> <p>5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;</p> <p>6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;</p> <p>7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;</p> <p>8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.</p>
Tunnetus- ja õpioskused	1) hangib ümbrusest	1) leiab tegutsemisajendi,	1) oskab osaliselt oma tegevusi	1) tegutseb lühikest aega	1) plaanib oma igapäevategevusi,	1) saab aru lihtsamatest seostest

	<p>aktiivselt infot ning loob selle hankimiseks ise uusi võimalusi; 2) keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadusele; sõnalise juhendamise ja suunamise korral on püsivam; 3) tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevuses vahelduvas vormis; 4) mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusega mängu; 5) loob tegevuse</p>	<p>plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; 2) plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel; 3) keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv; 4) tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega; 5) kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus;</p>	<p>plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamisetä, kuid autoriteetide toel; 2) plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme; 3) hangib tänu keeleoskusele uut teavet; tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on; 4) saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest; 5) järgib lihtsaid reegleid; 6) huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas; 7) osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teistega; konstrueerib, osaleb rolli- ja</p>	<p>iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi; 2) reguleerib käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet; 3) tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega; 4) tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid; 5) konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii</p>	<p>seab eesmäärke ning üritab alustatud tegevused lõpetada; 2) suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks; 3) kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet; 4) kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks; 5) järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada; 6) kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale; 7) osaleb aktiivselt</p>	<p>(hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna; 2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi; 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi; 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni; 5) tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi; 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja</p>
--	---	--	--	--	---	---

	<p>kaudu seoseid kõnega; sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse;</p> <p>6) suhtleb valdavalt 1-2sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika);</p> <p>7) räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub;</p> <p>8) tunneb huvi raamatute vastu ning mõistab lihtsaid realistlikke jutukesi, mis seostuvad tema enda</p>	<p>6) mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;</p> <p>7) on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;</p> <p>8) osaleb dialoogis;</p> <p>9) jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest;</p> <p>10) mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest;</p> <p>11) rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse</p>	<p>võistlusmängudes ning loovtegevustes;</p> <p>8) liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi; keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu;</p> <p>9) saab aru arvumõistest; huvitub tähtedest;</p> <p>10) omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.</p>	<p>sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;</p> <p>6) osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;</p> <p>7) räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib;</p> <p>8) keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümme minutit;</p> <p>9) oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;</p> <p>10) eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete</p>	<p>käelistes ja loovtegevustes;</p> <p>8) saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest;</p> <p>9) kasutab teadmisi igapäevastes olukordades, mis on uues kui ka sarnases olukorras;</p> <p>10) kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust.</p>	<p>katsetada;</p> <p>7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;</p> <p>8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.</p>
--	--	--	---	--	---	---

	<p>kogemustega; 9) tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel, lihtsamaid põhjus-tagajärje suhteid ning saab aru kuuluvusest ja erisusest; 10) sobitab erinevaid materjale ja esemeid; 11) rühmitab ühe nähtava omaduse järgi; 12) omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu; 13) kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas</p>	<p>või nimetuse järgi; 12) tal on ettekujutus arvumõistest ja värvuste nimetustest; 13) leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt; 14) tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik; 15) omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele</p>		<p>kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest; 11) tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest; 12) omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme; 13) kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiaid)</p>		
--	---	---	--	--	--	--

	situatsioonis ning kontekstis, kannab üle lihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.	tagasisidet.				
Sotsiaalsed oskused	1) üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, tema tajud on enesekesksed; 2) toetub võõrastega suhtlemisel ja enesekindluse saavutamisel tuttavale täiskasvanule; 3) imiteerib täiskasvanute tegevusi, millele saab kinnitust; 4) teab oma eesnime, elementaarseid viisakusreegleid .	1) saab aru, et erinevatel inimestel võivad olla temast erinevad tunded ja põhiemotsioonid; 2) osaleb ühistegevuses täiskasvanuga, teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti; 3) jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on siiski omandihoidja; 4) loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos;	1) püüab vahel teisi abistada ja lojutada, tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest; 2) osaleb lühiajaliselt ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab ühte mängukaaslast grupile; 3) arvestab reegleid autoriteedi juhitud mängudes ja tegevustes; 4) saab aru ja järgib igapäevases suhtlemises lihtsamaid seltskondliku käitumise reegleid,	1) hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid; 2) naudib grupi kuuluvust ja eakaaslaste seltsi, on kooperatiivne ja teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab; 3), aktsepteerib reegleid, jälgib reeglite täitmist teiste poolt; 4) oskab avalikus kohas sobivalt käituda, teab, mida tohib, mida mitte.	1) tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti, arvestab neid käitumises ja vestluses; 2) eelistab omasoolisi mängukaaslasi, on kujunenud esimesed sõprussuhted; 3) järgib sotsiaalseid rutiine.	1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses; 2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu; 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise; 4) osaleb rühma reeglite kujundamisel; 5) oskab teistega arvestada ja teha koostööd; 6) loob sõprussuhteid; 7) saab aru oma-

		5) järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid, jäljendab igapäevaelulisi rolle ja kogemusi, toetudes eeskujule; 6) mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi”, „Ära tee” jne.	püüab järgida kodukorra reegleid; 5) saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest;			võõras-ühine tähendusest; 8) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel; 9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad; 10) järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme; 11) selgitab oma seisukohti.
Enesekohased oskused	1) väljendab lihtsaid emotsioone, emotsioonid on tugevad ja kiirelt vahelduvad; 2) hindab oma oskusi ja suutlikkust tegelikkusest paremaks; 3) reageerib vastavalt situatsioonile ja ümbritsevate inimeste	1) on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus; 2) väljendab tugevaid emotsioone, oma mina; 3) võib karta tundmatuid ja uusi asju; 4) tahab igapäevastes situatsioonides ise otsustada valikute üle ja üritab neid ka	1) väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti, et jõuda kokkuleppele; 2) tahab olla iseseisev, kuid tal pole sageli realistlikku ettekujutust enda suutlikkusest; 3) väärtustab oma saavutusi, vajab oma tegevuse tunnustamist ja	1) väljendab oma emotsioone ja räägib nendest; 2) suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt, orienteerub oma suutlikkuses; 3) suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest; 4) on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;	1) püstitab endale eesmärgid ja üritab neid ellu viia; 2) toetub oma tegevustes tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele.	1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada; 2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi; 3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele; 4) algatab mängu ja

	<p>käitumisele; 4) teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksma panna, oskab keelduda ja „ei” öelda; 5) tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti; 6) sööb, joob, riietub lahti valdavalt iseseisvalt.</p>	<p>täide viia; 5) enesekindlus on kõikuv, selle saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid; 6) sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas.</p>	<p>täiskasvanu tähelepanu; 4) saab hakkama eneseteenindamisega – riietub, sööb, joob iseseisvalt, on kujunenud tualetiharjumused; 5) teab oma nime, vanust, sugu, märkab soolisi erinevusi; 6) seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid; 7) huvitub võistlusmängudest, tahab olla edukas.</p>			<p>tegevusi; 5) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest; 6) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda; 7) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused; 8) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.</p>
--	---	---	--	--	--	--

Mina ja keskkond

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;

- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Sisu:

	1aastased	2aastased	3aastased	4aastased	5aastased	6aastased
Sotsiaalne keskkond: <ul style="list-style-type: none"> • mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool 	Oma eesnime nimetamine, enda äratundmine peeglis, fotol. Perekonna liikmed ja loomad. Oma lasteaia,	Oma ees- ja perekonnanime nimetamine. Oma vanuse nimetamine või näitamine sõrmedel. Oma õdede-vendade nimede	Oma vanemate eesnime nimetamine. Lasteaia erinevate ruumide otstarve.	Vanavanemad. Oma kodu kirjeldamine. Lasteaia töötajad ja nende ülesanded. Oma lasteaia	Oma koduse aadressi nimetamine Oma kodukoha (kodu, pere, loomad, naabrid) kirjeldamine. .Oma lasteaia asukohta	Oma pere kontakttelefoni nimetamine. Peretraditsioonide kirjeldamine. Kooli ja lasteaia erinevuste kirjeldamine.

<ul style="list-style-type: none"> • ametid 	<p>mängukaaslaste, õpetajate äratundmine.</p> <p>Oma rühma mängu-, magamis-, söögikoha ning pesemisruumi ja WC teadmine.</p> <p>Enimtuntud elukutsete (nt kokk, arst jne) tegevuse matkimine.</p> <p>Lihtsate tövõtete (nt nuku toitmine) matkimine.</p>	<p>nimetamine.</p> <p>Teadmine, kas on poiss või tüdruk.</p> <p>Lasteaiakaaslaste, õpetajate, õpetaja abi nime nimetamine.</p> <p>Pereliikmete kodused toimetused.</p> <p>Lihtsamate tövõtete (nt põranda pühkimine) teostamine ettenäitamisel.</p>	<p>Erinevad elukutsed nende tegevuse alusel (nt pagar küpsetab saia, arst ravib haiget).</p>	<p>nime nimetamine.</p> <p>Enimtuntud elukutsete juurde kuuluvad töövahendid.</p>	<p>kirjeldamine.</p> <p>Enimtuntud ametite (nt arst, tuletõrjuja, politsei, õpetaja)vajalikkus .</p>	<p>Kelle poole abi vajades pöörduda (nt tulekahju-tuletõrje, haigus-arst, liiklusõnnetus-politsei).</p> <p>Töökäimise vajadus.</p> <p>Raha otstarve.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • kodumaa 	<p>Eesti lipu teadmine.</p>	<p>Kodukoha tuntumate asutuste teadmine (kool, kauplus).</p> <p>Eesti lipu</p>	<p>Kodukoha tuntumate asutuste nimetamine (kool, kauplus, postkontor).</p>	<p>Oma kodukoha nimetamine.</p> <p>Lipu heiskamine ja hümnilaulmine.</p>	<p>Kodulinna lipp, sellel kujutatud.</p> <p>Eesti rahvuslinnu ja –lille</p>	<p>Linnapea, tema tegevus.</p> <p>Eesti rahvussümboolika (nt lipp, lill, lind)</p>

<ul style="list-style-type: none"> • eesti rahva tähtpäevad, kombed • teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas • üldinimlikud väärtused 	<p>Täiskasvanu eeskujul lihtsamate rahvakommete täitmine (nt vastlaliu laskmine).</p>	<p>värvused.</p> <p>Vastlaliu laskmine, jõulude ajal loomadele metsa toidu viimine vmt.</p>	<p>Riik, kus elan.</p> <p>Rahvakalendri tähtpäevad: mardi-, kadripäev ja vastlapäev.</p>	<p>Mardi- ja kadrisandiks riietumine.</p>	<p>nimetamine.</p> <p>Tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombed.</p> <p>Rahvustoidud (nt kama, hapukapsas, verivorst).</p> <p>2-3 erinevat rahvust ja keelt.</p>	<p>nimetamine.</p> <p>Ilma ennustamine looduse (loomade ja taimede) ning rahvakalendri tähtpäevade järgi.</p> <p>4-5 erinevat rahvust ja keelt.</p>
<p>Tervis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tervise väärtustamine 	<p>Käte ja näo pesemine ja kuivatamine täiskasvanu abiga.</p> <p>Teab hammaste hooldamiseks</p>	<p>Puhtuse jaoks vajalike esemete teadmine (seep, vesi, kääterätik).</p> <p>Hammaste harjamine täiskasvanu</p>	<p>Kammimise ja pesemise vajalikkus.</p> <p>Hammaste pesemine täiskasvanu</p>	<p>Tegevused, mis on tervisele kasulikud (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus,</p>	<p>Enda ja teiste tervise hoidmine.</p> <p>Tegevused, mis kahjustavad tervist (nt suitsetamine, sh passiivne</p>	<p>Terve olemine.</p> <p>Ümbritseva keskkonna või inimeste käitumise mõju tervisele.</p> <p>Isikliku hügieeni</p>

<p>• tervislik toitumine</p>	<p>vajalikke vahendeid (hambahari, hambapasta).</p> <p>Erinevad toiduainete teadmine.</p>	<p>abiga.</p> <p>Erinevate toiduainete nimetamine.</p>	<p>juhendamisel.</p> <p>Toiduained, mida tuleks süüa iga päev.</p>	<p>mäng, hea tuju, meeldivad suhted).</p> <p>Käte pesemise vajalikkus enne sööki ja pärast WC kasutamist.</p> <p>Hammaste tervise jaoks vajalikud tegevused (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).</p> <p>Toiduainete rühmad (teraviljatooted, puu- ja köögiviljad, piimatooted, liha-</p>	<p>suitsetamine, viibimine tubakasuitsuses keskkonnas, alkoholi tarvitamine).</p> <p>Isiklike hügieenitarvete (kamm, hambahari, käterätik) olemasolu igal lapsel.</p> <p>Hambaaukude tekkimise põhjused.</p> <p>Piimahammaste äratulemise põhjus (sest nende asemel kasvavad jäävhambad).</p> <p>Taldrikureegli põhimõte (pool taldrikust on täidetud köögiviljaga, veerand</p>	<p>täitmine.</p> <p>Hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtete järgimine igapäevaelus.</p> <p>Hammaste pesemine iseseisvalt ja õigesti.</p> <p>Toiduained, mida on vaja igapäevaselt süüa rohkem ja mida vähem.</p>
-------------------------------------	---	--	--	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> inimkeha 	<p>Kehaosade – pea, käed, jalad, silmad, suu, nina, kõrvad, teadmine.</p>	<p>Erinevate kehaosade nimetamine.</p>	<p>Südame, kopsude ja aju asukoha teadmine.</p>	<p>kala-muna, toidurasvad).</p> <p>Silmade, kõrvade, nina vajalikkus.</p> <p>Kodus kehtivad reeglid.</p>	<p>teraviljaga-kartul või riis või makaron ja veerand liha või kalaga).</p> <p>Igapäevaste toiduainete pärinemine (nt kohupiima valmistamine piimast, leiva valmistamine teraviljast).</p> <p>Lihtsamate toitude valmistamine koos täiskasvanuga.</p> <p>Erinevad meelelendid (kuulmis- ja tasakaaluelund, nägemis-, haistmis- ning maitsmiselund).</p> <p>Rühmareeglite koostamine koos</p>	<p>Südame, aju, kopsude kõige olulisem ülesanne.</p> <p>Kokkulepitud ja üldtunnustatud reeglite (nt liiklus)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ohullikad ning ohutu käitumine 	<p>Kokkulepitud reeglite (nt vaikse häälega</p>	<p>Igapäevaste reeglite (nt toas vaikse häälega</p>	<p>Kokkulepitud</p>			

<p>• üldtunnustatud käitumisreeglid</p>	<p>rääkimine) järgimine täiskasvanu meeldetuletamise l.</p> <p>Teravate ja haiget tegevate esemete teadmine.</p> <p>Ära minnes hüvasti jätmine täiskasvanu meeldetuletamise l.</p> <p>Keeldude tähenduse mõistmine ja oma käitumise korrigeerimine täiskasvanu juuresolekul (tegevuse algatamisest loobumine).</p> <p>Haiget saanud</p>	<p>rääkimine, jooksmine selleks ettenähtud kohas) täitmise vajalikkus.</p> <p>Ohtlike esemete nimetamine.</p> <p>Tänamine, palumine meeldetuletamise l.</p> <p>Tervitamine ja hüvasti jätmine meeldetuletamise l.</p> <p>Sõbra hoidmise (miks ei tohi haiget teha) põhjendamine.</p>	<p>rühmareeglite järgimine.</p> <p>Reeglite vajalikkus.</p> <p>Esemed ja kohad, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit, lahtine tuli, ravimid, käärid).</p> <p>Iseseisvalt põhiliste viisakusreeglite kasutamine.</p> <p>Lauakommete vajalikkus (nt noa ja kahvliga söömine).</p> <p>Kaaslase lohutamine omaalgatuslikult.</p> <p>Kuuldud muinasjututegelaste käitumise</p>	<p>Ohud kodus.</p> <p>Toimimine õnnetuse korral- pöördumine täiskasvanu poole.</p> <p>Põhjused, miks võõrastega ei tohi kaasa minna.</p> <p>Lauakommete iseseisev järgimine.</p> <p>Nõrgema abistamine.</p> <p>Eluliste olukordade põhjal õige ja vale selgitamine.</p> <p>Muukeelsed lapsed rühmas.</p> <p>Sõbralik suhtumine</p>	<p>täiskasvanuga.</p> <p>Terariistade ohutu kasutamine.</p> <p>Hädaabi numbri 112 kasutamine.</p> <p>Ohud veekogul.</p> <p>Viisakusreeglite järgimise vajadus.</p> <p>Sõbra/sõprade omamise vajalikkus.</p> <p>Inimeste huvid ja arvamused võivad erineda (nt huvi näitamine teise tegevuse vastu, mis endale ei meeldi).</p> <p>Erinevate abivahendite (nt</p>	<p>järgimine.</p> <p>Tegutsemine eksimise korral linnas/maal või metsas.</p> <p>Lihtsamad esmaabi võtted.</p> <p>Oma käitumise kontrollimine ja korrigeerimine.</p> <p>Sõpruse mõiste tähendus.</p> <p>Mõistete „Hea”, „halb”, „õige”, „vale” õigesti kasutamine igapäevases kõnes.</p>
--	---	--	--	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • sotsiaalsed toimetulekuoskused 	<p>mängukaaslase lohutamine täiskasvanu eeskujul.</p>		<p>põhjal „hea” ja „halva” tähendus.</p> <p>Inimeste erinevused.</p>	<p>(mängu kaasamine, mänguasjade jagamine, maiustuste pakkumine) inimestesse hoolimata nende erinevustest (sh puudega inimesed).</p> <p>Emotsioonid: rõõm, kurbus.</p>	<p>prillid, ratastool, kaldteed) vajadus.</p> <p>Enda ja teiste emotsioonid: hirm, kurbus, üllatus, viha, rõõm.</p>	<p>Eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega arvestamine.</p> <p>Oma tunnete kirjeldamine.</p> <p>Tugevate emotsioonidega toimetulek.</p> <p>Enda positiivsed omadused.</p> <p>Konfliktide lahendamine.</p> <p>Enda kaitsmine</p>
---	---	--	--	--	---	--

						negatiivsetes olukordades (narkootikumide, tubaka, alkoholi pakkumine, vägivald, väärkohtlemine).
Liiklus: <ul style="list-style-type: none"> • jalakäijate ohutu liiklemine 	Tänav ja seal sõitvad autod, kõnniteel kõndivad inimesed.	Sõidutee, kõnnitee. Sõidutee ületamine: peatumine, kuulamine, vaatamine. Foori põhivärvused.	Liiklusreeglid ja nende vajalikkus. Parem, vasak pool. Liiklusmärgid: ülekäigurada.	Liiklemine erinevatel aastaegadel. Peatumine, kuulamine, vaatamine. Sõidutee ületamine	Liikleja, tema õigused ja kohustused. Liiklemine asulas ja maanteel, lasteaia ja kodu ümbruses. Liiklusmärgid: käigu keeld, jalgrattaga sõidu keeld, jalgrattatee, jalgratta ja jalgte, jalgte.	Sõidukid, erinevad sõidukiirused, peatumis- ning pidurdusteed. Alarmsõidukid. Ohtlikud olukorrad tänaval ja liiklusõnnetuste vältimine. Jalgratturi ettevalmistus jalgrattaga sõitmisel. Turvavöö kasutamine..
<ul style="list-style-type: none"> • turvavarustus 			Helkur, helkuri kasutamise vajalikkus.	Kiivri kasutamine	Ohutusvesti kasutamine.	
Looduskeskkond: <ul style="list-style-type: none"> • kodukoha 						

<p>loodus</p>	<p>Puu, lill, seen looduses ja pildil.</p> <p>Koduloomad (nt koer ja kass).</p> <p>Jänes.</p> <p>Looma kehaosad: pea, saba, käpad.</p> <p>Mõisted „lind”, „putukas”, „kala”, „konn”.</p>	<p>Tuttavad puu- ja köögiviljad (nt õun, pirn, kartul, porgand, kurk, tomat).</p> <p>Tuntud koduloomad ja nende häälitsused.</p> <p>Tuntud metsloomad: karu, siil, orav, hunt.</p> <p>Loomade iseloomulikud tunnused (nt jänesel pikad kõrvad, oraval pikk saba).</p> <p>Putukad: sipelgas, sääsk, mesilane.</p> <p>Vee-elanikud: konn, kala.</p>	<p>Mida saab valmistada tuttavatest puu- ja köögiviljadest.</p> <p>Okaspuud ja lehtpuud.</p> <p>Seene osad: kübar, jalg.</p> <p>Erinevate loomade elupaigad ja elamisviisid (nt rebane elab urus).</p> <p>Linnu kehaosad: pea, nokk, tiivad.</p>	<p>Erinevad köögiviljad (nt punapeet, kaalikas, kõrvits, sibul), nende kasutamine.</p> <p>Lehtpuud: kask, vaher.</p> <p>Okaspuud: kuusk, mänd.</p> <p>Söögi- ja mürgiseened: kukeseen, pilvik, kärbseseen.</p> <p>Linnud: varblane, tihane, tuvi.</p> <p>Putukad: liblikas, kärbes, mesilane, kiil.</p> <p>Kalade iseloomulikud tunnused: uimed, soomused, saba.</p>	<p>Puu osad: tüvi, võra, oksad.</p> <p>Lehtpuud: pihlakas, kastan, tamm.</p> <p>Viljapuud: õuna-, piri- ploomipuu.</p> <p>Erinevate loomade (ka põhja- ja lõunamaa-) seast need, kes elavad Eestis.</p> <p>Paigalinnud: varblane, tihane, tuvi.</p> <p>Rändlinnud: pääsuke, kuldnokk.</p>	<p>Lilled (4-6 sorti).</p> <p>Leht ja okaspuude viljad (nt kastanimuna, tammetõru, käbi).</p> <p>Seente paljunemine (niidistiku abil) ja vajadus korjata seeni noaga.</p> <p>Enimtuntud põhja- ja lõunamaa loomad.</p> <p>Kiskjad.</p> <p>Kalad (2-3 liiki).</p>
----------------------	--	---	--	--	---	--

<p>• muutused looduses</p>	<p>Vesi, lumi.</p> <p>Päike.</p> <p>Erinevate ilmastikunähtuste matkimine liigutuste ja häälega täiskasvanu eeskujul.</p>	<p>Vesi, lumi, jää.</p> <p>Soe, Külm (nt vesi, radiaator).</p> <p>Erinevad ilmastikunähtused (nt vihma sajab, päike paistab, taevas on pilved).</p>	<p>Mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel (värvuvad ja langevad).</p> <p>Ilmastiku muutuste seos taimede, loomade ja inimestega (nt lehed langevad, loomad jäävad talveunne, inimesed riietuvad soojemalt).</p> <p>Suvel on soe ja talvel külm.</p> <p>Lumi ja jää muutuvad suladeks veeks.</p> <p>Öö ja päeva erinevus.</p>	<p>Loomade karvavahetus.</p> <p>Loomade talveuni (2-3 looma).</p> <p>Soojuse, valguse vajalikkus inimeste, taimede ja loomade kasvamiseks.</p> <p>Vesi, puhas vesi.</p> <p>Esemed, mille kasutamiseks on vajalik õhk (jalgratta- ja autokumm, ujumisrõngas).</p> <p>Ilmastikunähtuste iseloomustamine (nt lumi ja jää on külmad, päike paistab soojalt).</p>	<p>Miks linnud lendavad soojale maale.</p> <p>Õhu vajalikkus inimestele, taimedele, loomadele.</p> <p>Aastaajad.</p> <p>Aastaaegade olulised tunnused.</p>	<p>Aastaaeg, kui valmivad viljad.</p> <p>Aastaaegade järgnevus.</p> <p>Aastaaegade vaheldumine seoses ilmastikuga.</p> <p>Ilma kirjeldamine: pilves-pilvitu, kuiv-vihmane, sajab, tibus.</p> <p>Loomade ja taimede erinevus erinevatel poolkeradel (erinev temperatuur).</p> <p>Veekogude erinevus.</p>
----------------------------	---	---	--	--	--	---

				Erinevate aastaaegade iseloomustamine 2-3 tunnusega		
Elukeskkond: <ul style="list-style-type: none"> • linn, talu, mets, soo, niit, aed, veekogu <ul style="list-style-type: none"> • inimese mõju loodusele 	<p>Puu, lill, muru.</p> <p>Liiv, kivi, muld.</p> <p>Lindude toitmine, puuokste korjamine.</p>	<p>Mets.</p> <p>Linn.</p> <p>Pesakasti vajalikkus.</p>	<p>Talu.</p> <p>Savi.</p> <p>Lindude toitmine talvel (missugust toitu panna võib).</p> <p>Seemnete külvamine.</p> <p>Vee säästlik kasutamine käte pesemisel.</p>	<p>Metsa ja niidu erinevus.</p> <p>Maavarade erinevus (nt savi, liiv, muld).</p> <p>Lindude ja loomade rasked elutingimused talvel.</p> <p>Seemnete külvamine, taimede istutamine.</p> <p>Elektri säästlik</p>	<p>Soo.</p> <p>Erinevad veekogud: jõgi, järv, meri.</p> <p>Aed.</p> <p>Põld.</p> <p>Kivide, liiva, mulla kasutamise võimalused.</p> <p>Lindude ja loomade eest hoolitsemise erinevatel aastaaegadel (toit, pesakastid).</p> <p>Loodusvarade säästlik kasutamine.</p>	<p>Erinevad elukooslused: mets, soo, niit.</p> <p>Linn, talu.</p> <p>Maavarad: turvas, paekivi, põlevkivi.</p> <p>Looduse eest hoolitsemise vajalikkus.</p> <p>Inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud loodusele.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • jäätmed 	<p>Prahi viskamine prügikasti.</p>	<p>Loodusesse mittekuuluva prahi leidmine ja selle kokkulepitud kohta toomine.</p>	<p>Prahi prügikasti viskamise vajalikkus.</p> <p>Prügi sorteerimine.</p>	<p>kasutamine – tule kustutamine ruumist lahkumisel.</p> <p>Prügi teekond prügilasse.</p>	<p>Inimtegevuse halb mõju loodusele (nt autode heitgaas, põlev plastmass).</p>	<p>Esemete taaskasutamine (nt plastpudelid).</p>
<p>Tehiskeskkond:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ehitised • kodutehnika • transpordivahendid 	<p>Maja.</p> <p>Auto.</p>	<p>Lasteaed.</p> <p>Enamkasutatav kodutehnika.</p> <p>Auto osad.</p>	<p>Erinevad majad.</p> <p>Tehnika rühmaruumis.</p> <p>Erinevast materjalist esemed.</p> <p>Maismaa transpordivahendi</p>	<p>Kodukohas asuvad hooned.</p> <p>.</p> <p>Tehnika kodus</p> <p>Õhu transpordivahendi</p>	<p>Linnas ja maal asuvad hooned.</p> <p>Aiatehnika.</p> <p>Vees liikuvad transpordivahendi</p>	<p>Eesti tähtsamad ehitised.</p> <p>Elektriline ja elektrita tehnika.</p> <p>Erinevad transpordivahendi</p>

• virtuaalkeskond			d.	d	d.	d.
					Arvuti.	Arvuti kasutamise positiivsed ja negatiivsed küljed.
Töö:	Täiskasvanu eeskujul asjade õigesse kohta panemine.	Töövahendite kokkulepitud kohta asetamine.	Iseseisvalt oma riiete ettenähtud kohta panemine.	Mängu- ja töökoha korrastamise vajadus.	Märgade riiete kuivamapanek. Oma isiklike esemete hoiukoha korrastamise (riidenagi või – kapp, töökarp).	Ettevõtetud tööde lõpuni viimine (ümbruse korrastamine, pliatsite teritamine jne).

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

2aastane laps	3aastane laps	4aastane laps	5aastane laps	6aastane laps	7aastane laps
1) küsimisel ütleb oma eesnime, tunneb end ära peeglis või fotol; 2) tunneb ära (osutab küsimisel) oma lasteaia, mängukaaslased, õpetaja;	1) ütleb küsimisel oma ees- ja perekonnanime; 2) ütleb küsimisel oma vanuse või näitab sõrmedel; 3) loetleb õdede-vendade nimed;	1) ütleb küsimisel oma vanemate eesnimed; 2) kirjeldab lasteaia erinevate ruumide otstarvet; 3) nimetab küsimisel erinevaid elukutseid	1) ütleb oma kodukoha nime; 2) nimetab lasteaia töötajaid ja nende ülesandeid; 3) nimetab oma lasteaia nime; 4) loetleb enimtuntud	1) ütleb oma koduse aadressi; 2) kirjeldab oma lasteaia asukohta; 3) selgitab enimtuntud ametite vajalikkust; 4) paneb märjad	1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms; 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone; 3) nimetab ja kirjeldab

<p>3) tunneb (osutab küsimisel) oma rühma ruume, nende otstarvet;</p> <p>4) matkib lihtsaid töövõtteid ja enimtuntud elukutsete tegevust;</p> <p>5) paneb asjad õigesse kohta;</p> <p>6) peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu;</p> <p>7) tunneb (osutab küsimisel) hammaste hooldamiseks vajalikke vahendeid;</p> <p>8) tunneb (osutab küsimisel) erinevaid toiduaineid;</p> <p>9) teab, kus asuvad pea, käed, jalad, silmad, kõrvad, suu, nina.</p> <p>10) osutab tänaval sõitvatele autodele;</p> <p>11) täiskasvanu meeldetuletamisel järgib kokkulepituid reegleid;</p> <p>12) osutab küsimisel esemetele, mis võivad</p>	<p>4) vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk;</p> <p>5) nimetab küsimisel lasteaiakaaslaste, õpetajate, õpetaja abi nimesid;</p> <p>6) nimetab küsimisel oma pereliikmete koduseid toimetusi;</p> <p>7) Asetab töövahendid kokkulepitud kohta;</p> <p>8) teostab ettenäitamisel lihtsamaid töövõtteid;</p> <p>9) nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid;</p> <p>10) harjab hambaid täiskasvanu abiga;</p> <p>11) nimetab erinevaid toiduaineid;</p> <p>12) nimetab erinevaid kehaosi;</p> <p>13) osutab küsimisel sõiduteele ja kõnniteele;</p> <p>14) selgitab, kuidas peab ületama sõiduteed;</p> <p>15) tunneb foori</p>	<p>nende tegevuse alusel;</p> <p>4) enne uue tegevuse alustamist korrastab eelneva kohta;</p> <p>5) paneb iseseisvalt oma riided ettenähtud kohta;</p> <p>6) selgitab, miks tuleb märjaid riided kuivama panna;</p> <p>7) selgitab, miks pean ennast kammima ja pesema;</p> <p>8) peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel;</p> <p>9) nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev;</p> <p>10) küsimisel osutab kehal südame, kopsude, aju asukohale;</p> <p>11) põhjendab helkuri kandmise vajadust;</p> <p>12) selgitab liiklusreeglite vajalikkust;</p> <p>13) teab, mida tähendab parem, vasak pool;</p>	<p>elukutsete juurde kuuluvaid töövahendeid;</p> <p>5) põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust;</p> <p>6) nimetab tegevusi, mis on tervisele kasulikud;</p> <p>7) selgitab, miks peab pesema käsi enne sööki ja pärast WC kasutamist;</p> <p>8) nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi;</p> <p>9) nimetab toiduainete rühmad;</p> <p>10) selgitab, milleks on vajalikud silmad, kõrvad, nina;</p> <p>11) nimetab oma emotsioone;</p> <p>12) selgitab, kuidas ületada sõiduteed;</p> <p>13) ületab iseseisvalt ohutult sõidutee;</p> <p>14) põhjendab, miks rattaga sõites peab kandma kiivrit;</p> <p>15) kirjeldab, millised</p>	<p>riided ise kuivama;</p> <p>5) korrastab oma isiklike esemete hoiukoha;</p> <p>6) selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist;</p> <p>7) selgitab, et suitsetamine ja alkoholi tarvitamine kahjustavad tervist;</p> <p>8) selgitab, miks igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed;</p> <p>9) selgitab, miks tekivad hambaaugud;</p> <p>10) põhjendab, miks piimahambad ära tulevad;</p> <p>11) selgitab taldrikureegli põhimõtet;</p> <p>12) selgitab, kust pärinevad igapäevased toiduained;</p> <p>13) valmistab koos täiskasvanuga lihtsamaid toite;</p> <p>14) nimetab erinevaid meeelundeid;</p> <p>15) märkab ja</p>	<p>erinevaid ameteid;</p> <p>4) nimetab Eesti riiklike sümboleid ja rahvatraditsioone;</p> <p>5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;</p> <p>6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikke ja kahjulikke;</p> <p>7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;</p> <p>8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;</p> <p>9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;</p> <p>10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;</p> <p>11) kirjeldab</p>
---	---	--	---	---	--

<p>haiget teha; 13) täiskasvanu meeldetuletamisel jätab ära minnes hüvasti; 14) mõistab endale suunatud keeldude tähendust, muutes vastavalt oma käitumist; 15) lohutab täiskasvanu eeskujul haiget saanud mängukaaslast; 16) nimetab küsimisel oma perekonna liikmeid ja loomi; 17) leiab teiste esemete seast Eesti lipu; 18) täidab täiskasvanu eeskujul lihtsamaid rahvakombeid; 19) leiab loodusest ja pildilt puu, lille, seene; 20) nimetab tuntumaid koduloomi; 21) leiab mänguasjade seast ja pildilt jänese;</p>	<p>põhivärvusi; 16) selgitab, miks on igapäevaste reeglite täitmine vajalik; 17) nimetab ohtlikke esemeid; 18) tänab ja palub meeldetuletamisel; 19) tervitab ja jätab hüvasti meeldetuletamisel; 20) põhjendab, miks peab sõpra hoidma; 21) osutab jalutuskäigul kodukoha tuntumatele asutustele; 22) leiab erinevate värvuste seast Eesti lipu värvused; 23) kirjeldab, kuidas tema käis vastlaliugu laskmas, jõulude ajal loomadele metsa toitu viimas; 24) nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju; 25) nimetab tuntud koduloomi ja matkib nende häälistsusi; 26) nimetab tuntumaid metsloomi;</p>	<p>14) selgitab, mis sõiduteel on ülekäigurada, valgusfoorid; 15) järgib kokkulepitud rühmareegleid; 16) selgitab, et reeglid on vajalikud ohutuse tagamiseks; 17) nimetab kohti, asju, mis võivad olla ohtlikud; 18) rakendab iseseisvalt põhilisi viisakusreegleid; 19) põhjendab lihtsamate lauakommete vajalikkust; 20) lohutab omaalgatuslikult kaaslast; 21) selgitab kuulnud muinasjutu tegelaste käitumise põhjal „hea” ja „halva” tähendust; 22) kirjeldab, mille poolest inimesed on erinevad; 23) nimetab</p>	<p>reeglid kehtivad tema kodus; 16) selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole; 17) selgitab, miks võõrastega ei tohi kaasa minna; 18) järgib süüea iseseisvalt lauakombeid; 19) abistab vajadusel nõrgemat; 20) selgitab eluliste olukordade põhjal, mis on õige või vale; 21) nimetab, mis keelt räägivad muukeelsed lapsed rühmas; 22) näitab oma käitumisega sõbralikku suhtumist inimestesse hoolimata nende erinevustest; 23) räägib oma vanavanematest; 24) kirjeldab oma kodu; 25) selgitab, millal lipud heisatakse ja</p>	<p>mõistab enda ja teiste emotsioone; 16) kirjeldab jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise põhimõtteid; 17) mõtleb koos õpetajaga välja ühised rühmareeglid; 18) kasutab terariistu ohutult; 19) nimetab hädaabi numbri 112 ja oskab seda kasutada; 20) põhjendab viisakusreeglite järgimise vajadust; 21) põhjendab, miks on hea omada sõpru; 22) väljendab oma käitumisega, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda; 23) selgitab erinevate abivahendite (nt prillid jne) vajadust; 24) kirjeldab oma kodukohta; 25) kirjeldab, mida on kodulinna lipul kujutatud;</p>	<p>kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi; 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring; 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad; 14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest; 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale; 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm; 17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.</p>
--	---	--	--	---	---

<p>22) osutab küsimisel looma erinevatele kehaosadele; 23) osutab küsimisel linnule, putukale, kalale, konnale; 24) osutab küsimisel veele, lumele; 25) osutab küsimisel liivale, kividele, mullale; 26) osutab küsimisel päikesele; 27) matkib liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi; 28) teeb täiskasvanu eeskujul lihtsaid töid looduses; 29) viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti.</p>	<p>27) nimetab tuntud loomade iseloomulikke tunnuseid; 28) osutab küsimisel putukatele; 29) nimetab tuntumaid vee-elanikke; 30) nimetab vett, lund, jääd; 31) osutab küsimisel soojale ja külmale; 32) leiab lähiümbrusest, liiva, kive, mulda; 33) osutab küsimisel pildil metsale, linnale; 34) kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi; 35) selgitab, kelle jaoks on pesakast; 36) leiab loodusesse mittekuuluvat prahti ja toob selle kokkulepitud kohta.</p>	<p>kodukoha tuntumaid asutusi; 24) nimetab riigi nime, kus ta elab; 25) nimetab Eesti rahvakalendri tähtpäevi, millel ta on osalenud; 26) kirjeldab, mida tuttavatest köögi- ja puuviljadest valmistada saab; 27) kirjeldab, mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel; 28) eristab okaspuid lehtpuudest; 29) nimetab seene osadena kübara ja jala; 30) kirjeldab erinevate loomade elupaiku ja elamisviise; 31) nimetab linnu kehaosi; 32) kirjeldab, et suvel on soe ja talvel külm; 33) selgitab, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks; 34) kirjeldab savi;</p>	<p>hümni lauldakse; 26) põhjendab, miks riietutakse mardi- ja kadrisandiks; 27) nimetab erinevaid köögivilju ja teab, kuidas neid kasutatakse; 28) nimetab 1-2 lehtpuud ja 1-2 okaspuud; 29) nimetab mõne söögi- ja mürgiseene; 30) nimetab lille osi; 31) selgitab, miks loomad karva vahetavad; 32) nimetab tuntumaid linde; 33) nimetab 3-4 putukat; 34) kirjeldab kaladele iseloomulikke tunnuseid; 35) kirjeldab soojuse ja valguse vajalikkust inimeste, taimede ja loomade kasvamiseks; 36) kirjeldab puhast vett; 37) nimetab esemeid,</p>	<p>26) nimetab Eesti rahvuslinnu ja -lille; 27) nimetab 2-3 erinevat rahvust ja keelt; 28) kirjeldab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid; 29) nimetab Eesti rahvustoite, mida ta ise on süüdnud; 30) loetleb puu osi; 31) nimetab 3-4 lehtpuud; 32) nimetab 2-3 viljapuud; 33) nimetab erinevate loomade seast need, kes elavad Eestis; 34) põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale maale; 35) nimetab tuntumaid paigalinde ja rändlinde; 36) nimetab erinevaid veekogusid; 37) põhjendab, miks on õhk inimestele,</p>	
--	---	---	--	--	--

		<p>35) kirjeldab talu; 36) selgitab ilmastiku muutuste seost taimede, loomade ja inimestega; 37) selgitab öö ja päeva erinevust; 38) selgitab, mida võib talvel lindudele toiduks panna; 39) põhjendab, miks visatakse praht prügikasti; 40) nimetab esemeid, mis on valmistatud puidust, plastmassist.</p>	<p>mille kasutamiseks on vajalik õhk; 38) kirjeldab lähiümbruse maavarade erinevusi; 39) kirjeldab metsa ja niidu erinevusi; 40) nimetab 2-3 looma, kes jäävad talveunne; 41) iseloomustab ilmastikunähtusi; 42) iseloomustab erinevaid aastaegu 1-2 tunnusega; 43) põhjendab, miks loomade ja lindude elutingimused talvel raskemad on; 44) kirjeldab, kuidas prügi jõuab prügilasse; 45) selgitab, et varem puudusid inimestel esemed, mida praegu peetakse vajalikeks.</p>	<p>taimedele ja loomadele vajalik; 38) kirjeldab kivide, liiva ja mulla kasutamise võimalusi; 39) kirjeldab sood; 40) nimetab aastaagu; 41) kirjeldab aastaegade tunnuseid; 42) kirjeldab, kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda erinevatel aastaegadel; 43) selgitab, kuidas loodusvarasid säästlikult kasutada; 44) põhjendab, miks prügi sorteeritakse ja vett ning elektrit peab säästlikult kasutama; 45) selgitab, kuidas mõned inimeste loodud esemed mõjuvad loodusele halvasti.</p>	
--	--	--	---	---	--

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- 5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Sisu:

	1aastased	2aastased	3aastased	4aastased	5aastased	6aastased
Keelekasutus: • Hääldamine	Lühikeste sõnade õigesti hääldamine. Häälikute <i>a, e, i, o, u, p, m, t, l</i> õigesti hääldamine sõnades.	Tuttavate 1-2silbiliste sõnade kasutamine kõnes õiges vältes ja silbistruktuuris. Häälikute õigesti hääldamine.	Tuttavate 2-3silbiliste sõnade kasutamine kõnes õiges vältes ja silbistruktuuris. Lihtsamatest häälikutest koosnevate	Kõigi emakeele häälikute õigesti hääldamine. Tähenduselt tuttavate 3-4silbiliste sõnade õigesti hääldamine.	Kõigi emakeele häälikute ja tähenduselt tuttavate sõnade õigesti hääldamine kõnes ning etteõeldu kordamisel.	Tähenduselt võõraste sõnade õigesti hääldamine etteõeldu kordamisel. Võõrhäälikute (f, s') õigesti

<p>• Sõnavara</p>	<p>Tuttavas situatsioonis oma kogemustega seostuvate konkreetse tähendusega sõnade kasutamine (umbes 50).</p> <p>Nimi- ja tegusõnade (nt <i>näu pro kiisu, anna, opa pro võta sülle</i>), ase- ja määrsõnade (nt <i>siia, seal, nii</i>)</p>	<p>Oma kõnes kõigi sõnaliikide kasutamine.</p> <p>Tajutavaid objekte ja nähtusi väljendavate nimisõnade kasutamine.</p> <p>Lapse tegevusi väljendavate tegusõnade kasutamine.</p> <p>Värvust, suurust jt hästi tajutavaid</p>	<p>konsonantühendite (-nt, -lt, -mp jt) õigesti hääldamine sõnades.</p> <p>Üld- ja liiginimetustest (nt <i>kuusk, kask – puu; tuvi, vares – linnud</i>) arusaamine ja kõnes kasutamine.</p> <p>Objektide osade/detailide nimetuste (<i>käpad, saba, rool</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Mõningate liitsõnade</p>	<p>Tähenduselt tuttavate 1-2silbiliste häälikuühendiga sõnade õigesti hääldamine.</p> <p>Sageli kasutatavate võõrsõnade (taburet, banaan, diivan jt) õigesti hääldamine.</p> <p>Mõningate antonüümide (nt <i>lühike-pikk, must-puhas</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Iseloomuomadusi ja hinnanguid väljendavate omadussõnade (nt <i>arg, kaval, igav</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Aega väljendavate nimisõnade (<i>hommik, päev,</i></p>	<p>Aega väljendavate määrsõnade <i>eile, täna, homme</i> kõnes õigesti kasutamine.</p> <p>Mõningate sünonüümide (nt <i>jookseb, lippab, sibab</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Samatüveliste sõnade tähenduste erinevusest (<i>joonistaja,</i></p>	<p>hääldamine tuttavates sõnades (Fanta, s`okolaad)</p> <p>Kujundlike väljendite (<i>tuul ulub, kevad koputab aknale</i>) tähenduse selgitamine oma sõnadega ja/või enda kogemusega seotud näidete toomine.</p>
--------------------------	--	---	---	---	---	---

	<p>kasutamine.</p> <p>Tuttavas situatsioonis ühes kindlas tähenduses sõnadest arusaamine.</p>	<p>tunnuseid tähistavate omadussõnade kasutamine.</p> <p>Mõningate üldnimetuste (nt <i>lapsed, riided</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Ruumisuhteid tähistavate tagasõnade (<i>all, peal, sees, ees, taga</i>) kasutamine.</p>	<p>(<i>tutimüts, kelgumägi</i>) ja tuletiste (<i>täpiline, laulja</i>) kasutamine kõnes.</p>	<p><i>õhtu, õö</i> kasutamine kõnes.</p> <p>Sõnade moodustamine uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt <i>tikkudest majatikumaja; nuga õuna koorimiseks – õunanuga</i>).</p>	<p><i>joonistus, jooneline</i>) arusaamine.</p> <p>Sihiliste ja sihitute tegusõnade (nt <i>veereb – veeretab, sõidab – sõidutab</i>) kasutamine vastavalt nende tähendusele.</p> <p>Ühe õpitud kategooria piires vähemalt kahe sõna nimetamine (nt <i>lille – tulp, roos</i>).</p>	<p>Abstraktse (so mittekogetava vastega) tähendusega sõnade (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavate: <i>mõtlen, arvan, julge, lahke</i>) kasutamine.</p> <p>Inimesi ja inimeste tegevust iseloomustavate sõnade kasutamine.</p> <p>Analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnade liitmine ja tuletamine.</p> <p>Aja- ja ruumisuhteid väljendavate sõnade (nt</p>
--	---	---	--	--	--	--

<p>• grammatika</p>	<p>Grammatiliselt vormistamata 1-2sõnaliste lausete (nt <i>Miku õue</i> pro <i>Mikk tahab õue minna</i>) kasutamine tuttavas situatsioonis ja tegevuses.</p> <p>Üksikute käände- ja pöördevormide kasutamine (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre).</p> <p>Sõnade kasutamine ühes vormis.</p> <p>Mõnede suhete (: eitus (<i>ei taha</i>), kuuluvus (<i>tädi</i></p>	<p>3-5sõnaliste lihtlausete mõistmine ja kasutamine tuttavas tegevuses ja situatsioonis.</p> <p>Enamiku käändevormide kasutamine kõnes nende põhitähenduses.</p> <p>Tegusõna käskiva kõneviisi (nt <i>Joonista! Istu!</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Tegusõna kindla kõneviisi olevikuvormide (nt <i>sõidab, laulavad</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Tegusõnade ma- ja</p>	<p>Eri tüüpi lihtlausete, sh koondlausete kasutamine kõnes.</p> <p>Lihtsamate suhteid väljendavate rindlausete (sidendid <i>ja, ja siis, aga</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Tegusõnade lihtmineviku vormide (nt <i>sõitis, laulsid</i>) kasutamine kõnes.</p>	<p>Lihtsamate suhteid väljendavate põimlausete: sihitislausete, nt sidendiga <i>et</i>; täiendlausete, nt sidenditega <i>mis, kes</i>; ajalause, nt sidendid <i>kui ... siis</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Nud- ja tud-kesksõna (nt <i>söödud-söönud</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Omadussõna võrdlusastmete (<i>suur-suurem-kõige suurem</i>) kasutamine kõnes.</p>	<p>Saava ja rajava käände vormide (<i>saab lauljaks, jookseb kivini</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Täiskasvanu kõnes grammatikavigade (nt <i>lugeb pro loeb, mõmmi maga pro mõmmi magab, lillene pro lilleline, seen kasvab all kuuse pro seen kasvab kuuse all</i>) märkamise ja neile osutamise.</p> <p>Umbisikulise tegumoe (<i>loetakse, pesti</i>) kasutamine</p>	<p><i>vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast</i>) kasutamine.</p> <p>Õpivaldkondade s abstraktsetest üldnimetustest (nt <i>transport, elusolend, tähtpäevad, kehaosad</i>) arusaamine.</p> <p>Kõigi käändevormide kasutamine kõnes ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevate käändevormide (nt olev kääne <i>arstina</i>).</p>
----------------------------	--	--	--	--	---	---

	<p><i>lusikas</i>), asukoht (<i>emme siia</i>), omadus (<i>auto katki</i>), subjekti-objekti suhe (<i>issi anna pall</i>) väljendamine kõnes.</p>	<p>da-tegevusnime (nt <i>hakkame mängima, ei taha mängida</i>) kasutamine kõnes.</p>		<p>Tingiva kõneviisi (<i>mängisin-mängiksin</i>) kasutamine.</p> <p>Sõnade ühildamine arvus (<i>karud söövad</i>) ja käändes (<i>ilusale lillele, punase palliga</i>).</p> <p>Nimisõnade käändevormide kasutamine mitmuses (<i>ilusatel lilledel</i>).</p>	<p>kõnes.</p>	<p>Käändevormide kasutamine kõnes harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks <i>hommikust õhtuni</i>).</p> <p>Osastava ja sisseütleva käände erinevate lõpuvariantide (nt <i>palju linde, konni, autosid</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Laadivaheldusli ke sõnade (<i>poeb-pugema, siga-sead</i>) kasutamine kõnes.</p> <p>Põimlausete, mis väljendavad järgmisi suhteid: põhjus, nt</p>
--	---	--	--	--	---------------	---

						sidendiga <i>sest</i> ; eesmärk, nt sidendiga , tingimus, nt sidendiga <i>kui ... siis</i> , kasutamine.
Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine	<p>Suhtlemisel mitteverbaalsete vahendite (osutamine) kasutamine koos üksikute sõnadega.</p> <p>Täiskasvanu suhtlemisalgatusele tegevuse, häälsuse või sõnaga vastamine.</p> <p>Täiskasvanuga suhtlemine esemelise tegevuse käigus.</p> <p>Suhtlemine tuttava täiskasvanuga.</p>	<p>Suhtlemiseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm) olenevalt erineva intonatsiooni ja hääle tugevuse kasutamine.</p> <p>Oma soovide ja vajaduste väljendamine lausungiga, info küsimine, dialoogis küsimusele vastamine.</p> <p>Aktiivne suhtlemine tegevuse ja esemelise mängu käigus.</p> <p>Endast rääkimine <i>mina</i>-vormis.</p> <p>Mitteverbaalsete</p>	<p>Suhtluse algatamine.</p> <p>Aktiivselt suhtlemine eakaaslastega koostegevuses.</p> <p>Ümbritsevate asjade kohta täiskasvanutelt küsimuste küsimine.</p> <p>Asjasse puutuva info edastamine vestluses.</p>	<p>Täiskasvanuga dialoogi algatamine ja jätkamine ka väljaspool tegevussituatsiooni (nt oma kogemuste põhjal vesteldes muljete vahetamine, tunnetusliku sisuga küsimuste esitamine (<i>miks ta nii tegi? Kuidas teha?</i>)).</p> <p>Rollimängus erineva intonatsiooni ja hääle tugevuse kasutamine.</p> <p>Mõningate viisakusväljendite</p>	<p>Iseendast rääkimine ja täiskasvanu kohta küsimuste esitamine (nt <i>Kus ja kellega elab? Kas tal on lapsi?</i>).</p> <p>Suhtlemisel nalja ja narritamise mõistmine, nalja kasutamine.</p> <p>Suhtlemisel teemas püsimine, vajadusel teemamuutusega kaasaminek, teiste algatatud teemadele vastamine.</p>	<p>Dialoogis erinevate suhtlemisstrateegiatega (nt veenmine, ähvardamine) kasutamine sõltuvalt suhtlemiseesmärgidest.</p> <p>Intonatsiooni ja sõnade valimine vastavalt kaassuhtlejale (laps-täiskasvanu) ja suhtlemispaigale (kodu-võõras koht).</p> <p>Kaudsete ütluste (nt <i>Ruumis on aken lahti</i>). Otsene ütlus:</p>

<p>• tekst</p>	<p>Tuttavas situatsioonis lühikestest (2-4sõnalised) korraldustest arusaamine ja täitmine.</p> <p>Täiskasvanu küsimustele 1-2sõnaliste vastustega vastamine.</p>	<p>vahendite (zestid, näoilme, osutamine) kasutamine suhtlemisel.</p> <p>Sisult ja keelelt jõukohaste etteloetud tekstide kuulamine.</p> <p>Osalemine dialoogis: küsimuste esitamine, vastamine rohkem kui ühe lausungiga.</p> <p>Tegevuse käigus enda ja/või kaaslaste tegevuse kommenteerimine 1-2 lausungiga.</p> <p>Lapse kogemuse ja tegevusega seotud tekstist arusaamine.</p>	<p>Enda ja kaaslaste sooritatud tegevuse kommenteerimine (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga.</p> <p>Hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest rääkimine 2-3 lausega.</p> <p>Meeldivast mänguasjast 2-3 lausega rääkimine (<i>mis see on, kust see asi on saadud, miks see meeldib</i>).</p>	<p>kasutamine.</p> <p>Aktiivne ettelugemise kuulamine (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul).</p> <p>Täiskasvanu abiga olupildi kirjeldamine ja pildiseerial kujutatud sündmuste edasiandmine.</p> <p>Täiskasvanu suunavate küsimuste abil kuuldu teksti sisu edasiandmine, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega.</p> <p>Nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest</p>	<p>Kuuldud teksti edasiandmine täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil üksteisega seotud lausungitega (seob peamiselt väljenditega: <i>ja siis, siis, ja</i>).</p> <p>Oma kogemustest rääkimine seotud lausungitega.</p> <p>Kuuldud teksti</p>	<p><i>Pane aken kinni! Kaudne: Mul on jahe.</i>) mõistmine.</p> <p>Kõnega kaaslaste tegevuse suunamine ja sellele hinnangute andmine.</p> <p>Olu- ja tegevuspiltide järgi jutustamine, tuttavate esemete ja nähtuste kirjeldamine andes edasi põhisisu ja</p>
----------------	--	--	---	--	---	---

			<p>Pildiseeria järgi jutustamine, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.</p> <p>.</p>	<p>jutustamine 3-5 lausega (nt <i>mida tegi kodus pühapäeval</i>).</p> <p>Tekstist, mis pole seotud otseselt kogemusega, arusaamine.</p>	<p>sündmuste järgnevuse, põhjuste ja tegelaste käitumise kirjeldamine (jutustamine oma sõnadega).</p>	<p>olulisi detaile.</p> <p>Mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info tuletamine.</p> <p>Välikõnes tuttavate tegevuste planeerimine (sellest, mida hakkab tegema, rääkimine).</p> <p>Täiskasvanu suunamisel jutustades teksti laiendamine (eelneva ja järgneva tegevuse, sündmuse tuletamine).</p> <p>Sündmuse kirjeldamine enda ja teiste positsioonilt.</p>
--	--	--	---	--	---	--

						Jutustamise käigus oma teksti parandamine ja täpsustamine.
Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus	Koos täiskasvanuga pildiraamatute vaatamine, täiskasvanu jutu täiendamine osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.	Koos täiskasvanuga ja üksi pildiraamatute vaatamine: lehe keeramine, osutamine piltidele, kommenteerimine. Kuulmise teel tuttavate häälikuliselt sarnaste sõnade üksteisest eristamine (nt <i>tass-kass, pall-sall, tuba-tuppa</i>), osutades pildile või objektile. 1-2realise luuletuse järele kordamine või peast lugemine.	Täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise abil kuulmise teel hääliku häälikute reas äratundmine. Üksikute tähtede tundmine ja nimetamine. 2-3realise luuletuse või liisusalmi järele kordamine või peast lugemine.	Iseseisvalt kuulmise teel hääliku häälikute reas äratundmine. Täiskasvanu abiga sõnas hääliku tundmine. Üksikute sõnade kirjutamine trükitähtedega (nt oma nime). 2-4realise luuletuse/liisusalmi peast lugemine.	1-2silbiliste sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnade häälimine täiskasvanu abiga (järele korrates, materialiseerimise toel). Häälikuühendita sõnades hääliku asukohta (alguses, lõpus, keskel) määramine. Täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevate ridade kordamine (nt <i>koli-kolli</i> (IIIv); <i>koli-kolli</i> (IIv); <i>koli-kooli</i> (IIv)). Üksikute sõnade lugemine (nt poe- ja tänavanimed,	Tähtede nimetamine ja kirjutamine. 1-2silbiliste sõnade kokku veerimine. 1-2silbiliste sulghäälikuid sisaldavate häälikuühenditeta sõnade häälimine. 1-2silbiliste häälikuühenditeta sõnade kirjutamine. Häälikuühendita sõnades kuulmise teel teistest pikema hääliku eristamine.

					sildid).	<p>Kuuldud lause sõnadeks jagamine, kasutades väliseid abivahendeid (nt klotse, nõöpe vms) sõnade arvu märkimiseks.</p> <p>Täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri muutmine (nt <i>koll-kool, linna-lina, tibu-tippu</i>).</p>
--	--	--	--	--	----------	--

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

2aastane laps	3aastane laps	4aastane laps	5aastane laps	6aastane laps	7aastane laps
1) hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna; 2) hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid; 3) kasutab oma kogemustega seotuvaid konkreetse tähendusega sõnu	1) kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris; 2) hääldab õigesti enamikku häälikutest (eranditeks võivad olla <i>r, s, k, õ, ü</i>); 3) kasutab oma kõnes kõiki sõnaliike;	1) kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris; 2) hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid; 3) mõistab ja kasutab	1) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid; 2) hääldab õigesti 3-4silbilisi tähenduselt tuttavaid sõnu; 3) hääldab õigesti 1-2silbilisi tähenduselt tuttavaid häälikuühendiga	1) hääldab oma kõnes ning etteõeldu kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tähenduselt tuttavaid sõnu; 2) kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid	1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga; 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalts reageerida; 3) suudab oma

<p>tuttavas situatsioonis; 4) kasutab nimi- ja tegusõnu, ase- ja määrsõnu; 5) mõistab sõnu ühes kindlas tähenduses tuttavas situatsioonis; 6) kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2sõnalisi lauseid; 7) kasutab üksikuid käände- ja pöördelõppe juhuslikult mõne sõna puhul; 8) kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis; 9) väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus, kuuluvus, asukoht, omandus, subjekti-objekti suhe; 10) mõistab ja täidab lühikesi (2-4sõnalisi) korraldusi tuttavas</p>	<p>4) kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi; 5) kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega laps on ise kokku puutunud; 6) kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu; 7) kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi; 8) kasutab tagasõnu ruumisuhete tähistamiseks; 9) mõistab ja kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5sõnalisi lihtlauseid; 10) kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme nende põhitähenduses; 11) kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi; 12) kasutab oma</p>	<p>kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi; 4) kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi; 5) kasutab kõnes mõningaid liitsõnu; 6) kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid; 7) kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid; 8) kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme; 9) kommenteerib enda ja kaaslase sooritatud tegevust 2-3 lausungiga; 10) räägib 2-3 lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest; 11) räägib 2-3 lausega meeldivast mänguasjast; 12) jutustab pildiseeria järgi,</p>	<p>sõnu; 4) hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu; 5) kasutab kõnes mõningaid antonüüme; 6) kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu; 7) kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu; 8) moodustab vajadusel sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks; 9) kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid põimlauseid: sihitilause, täiendlause, ajalause; 10) kasutab oma kõnes nud- ja tud-kesksõnu; 11) kasutab oma</p>	<p>määrsõnu; 3) kasutab kõnes mõningaid sünonüüme; 4) mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi; 5) kasutab sihilisi ja sihituid tegusõnu õigesti vastavalt nende tähendusele; 6) nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt kaks sõna, 7) kasutab oma kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme; 8) märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes ja osutab neile; 9) kasutab oma kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi; 10) annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil üksteisega seotud lausungitega; 11) räägib oma</p>	<p>mõtteid suulises kõnes edasi anda; 4) jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid; 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid; 6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses; 7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada; 8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid; 9) tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjpildis ära mõned sõnad; 10) kirjutab joonistähedega 1–2-</p>
---	---	--	---	---	---

<p>situatsioonis; 11) vastab täiskasvanu küsimustele, korraldustele 1-2sõnaliste vastustega; 12) kasutab suhtlemisel peamiselt mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega; 13) vastab täiskasvanu suhtlemisalgatusele mingi tegevuse, hääliitsuse või sõnaga; 14) suhtleb täiskasvanuga esemelise tegevuse käigus; 15) eelistab suhtlemisel partnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut; 16) vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemissel pildi</p>	<p>kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme; 13) kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da-tegevusnime; 14) osaleb dialoogis: esitab küsimusi, vastab vajadusel rohkem kui ühe lausungiga; 15) kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust tegevuse käigus 1-2 lausungiga; 16) mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega; 17) loeb peast või kordab järele 1-2realist luuletust; 18) kasutab erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist; 19) väljendab oma soove ja vajadusi lausungiga, küsib infot, vastab dialoogis</p>	<p>öeldes iga pildi kohta ühe lausungi; 13) loeb peast või kordab järele 2-3realist luuletust või liisusalmi; 14) algatab ise aktiivselt suhtlust; 15) suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostevuses; 16) küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta; 17) annab vestluses edasi asjasse puutuvat infot; 18) tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise abil kuulmise teel ära hääliku häälikute reas; 19) tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti; 20) matkib lugemist ja kirjutamist,</p>	<p>kõnes omadussõna võrdlusastmeid; 12) kasutab tingivat kõneviisi; 13) ühildab sõnu arvus ja käändes; 14) kasutab oma kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses; 15) kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmusi; 16) annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega; 17) jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausega; 18) loeb peast 2-4realisi liisusalme/luuletusi; 19) mõistab ka teksti,</p>	<p>kogemusest seotud lausungitega; 12) kirjeldab (jutustab oma sõnadega) kuulnud teksti sündmuste järgnevust ja põhjusi ning tegelaste käitumist; 13) räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta; 14) kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist; 15) püsib teemas, vajadusel läheb kaasa teemamuutusega, vastab teiste algatatud teemadele; 16) häälib täiskasvanu abiga 1-2silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu; 17) määrab hääliku asukoha häälikuühendita sõnas; 18) kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid</p>	<p>silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega; 11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.</p>
--	---	---	--	---	---

<p>kohta.</p>	<p>küsimusele; 20) suhtleb aktiivselt tegevuse ja esemelise mängu käigus; 21) räägib endast mina-vormis; 22) kasutab nii mõistmisel kui suhtlemisel peale kõne ka mitteverbaalseid vahendeid; 23) vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab ja kommenteerib pilte; 24) kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste; 25) eristab kuulmise teel tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest, osutades pildile või objektile.</p>	<p>kritseldades kriidi või pliiatsiga.</p>	<p>mis pole otseselt seotud tema kogemusega; 20) algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni; 21) kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust; 22) kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid meeldetuletamisel; 23) tunneb iseseisvalt kuulmise teel ära hääliku häälikute reas; 24) tunneb täiskasvanu abiga ära hääliku sõnas; 25) kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne; 26) kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega.</p>	<p>ridu; 19) loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis.</p>	
---------------	--	--	--	---	--

Eesti keel kui teine keel

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korratakse õpitud erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

Sisu:

	3aastased	4aastased	5aastased	6aastased
Kuulamine	Sisult ja keelelt lihtsa teksti kuulamine.	Sisult ja keelelt jõukohaste etteloetud tekstide kuulamine.	Aktiivne ettelugemise kuulamine (osutab piltidele, küsib).	Aktiivne ettelugemise kuulamine (osutab piltidele, küsib).
Kõnelemine	Tuttavas situatsioonis oma kogemustega seostuvate konkreetse tähendusega sõnade kasutamine.	Oma kõnes kõigi sõnaliikide kasutamine. Enda ja kaaslase sooritatud	Täiskasvanuga dialoogi algatamine ja jätkamine ka väljaspool tegevussituatsiooni (nt	Oma kogemustest rääkimine seotud lausungitega.

	<p>Oma soovide ja vajaduste väljendamine lausungiga, info küsimine, dialoogis küsimusele vastamine.</p> <p>Tuttavas situatsioonis lühikestest (2-4sõnalised) korraldustest arusaamine ja täitmine.</p> <p>Tänamine, palumine, tervitamine ja hüvasti jätmine.</p>	<p>tegevuse kommenteerimine (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga.</p> <p>Hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest rääkimine 2-3 lausega.</p> <p>Meeldivast mänguast 2-3 lausega rääkimine (<i>mis see on, kust see asi on saadud, miks see meeldib</i>).</p> <p>Pildiseeria järgi jutustamine, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.</p> <p>Aktiivselt suhtlemine eakaaslastega koostegevuses.</p> <p>Asjasse puutuva info edastamine vestluses.</p>	<p>oma kogemuste põhjal vesteldes muljete vahetamine).</p> <p>Mõningate viisakusväljendite kasutamine.</p> <p>Täiskasvanu abiga olupildi kirjeldamine ja pildiseerial kujutatud sündmuste edasiandmine.</p> <p>Täiskasvanu suunavate küsimuste abil kuulnud teksti sisu edasiandmine, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega.</p> <p>Nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest jutustamine 3-5 lausega (nt <i>mida tegi kodus pühapäeval</i>).</p> <p>Tekstist, mis pole seotud otseselt kogemusega, arusaamine.</p>	<p>Kuuldud teksti sündmuste järgnevuse, põhjuste ja tegelaste käitumise kirjeldamine (jutustamine oma sõnadega).</p> <p>2-4realise luuletuse/liisusalmi/laulu peast lugemine/laulmine</p>
Eesti kultuuri tutvustamine	Eesti lipu teadmine.	Eesti lipu värvused.	Riik, kus elan. Oma kodukoha	Eesti rahvus sümbolika. Tuntumate rahvakalendri

			nimetamine. Lipu heiskamine ja hünni laulmine. Rahvakalendri tähtpäevad: mardi-, kadripäev ja vastlapäev.	tähtpäevadega seotud kombed.
--	--	--	---	------------------------------

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

4aastane laps	5aastane laps	6aastane laps	7aastane laps
1) kuulab ja saab aru sisult ja keelelt lihtsast eestikeelsest tekstist; 2) kasutab tuttavas situatsioonis oma kogemustega seostuvate konkreetse tähendusega sõnu; 3) väljendab oma soove ja vajadusi lausungiga, küsib infot, vastab dialoogis küsimusele; 4) saab aru ja täidab lühikesi (2-4sõnalised) korraldusi tuttavas situatsioonis ; 5) tänab, palub, tervitab ja jätab hüvasti; 6) tunneb ära Eesti lipu.	1) saab aru sisult ja keelelt jõukohasest tekstist; 2) kasutab oma kõnes kõiki õpitud sõnaliike; 3) kommenteerib enda ja kaaslaste sooritatud tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga; 4) räägib hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest 2-3 lausega; 5) räägib meeldivast mänguasjast 2-3 lausega (<i>mis see on, kust see asi on saadud, miks see meeldib</i>); 6) jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi; 7) suhtleb aktiivselt eakaaslastega koostegevuses;	1) kuulab aktiivselt ettelugemist (osutab piltidele, küsib); 2) algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni (nt oma kogemuste põhjal vesteldes muljete vahetamine); 3) kasutab mõningaid viisakusväljendeid; 4) kirjeldab ja annab edasi olupildil ja pildiseerial kujutatud sündmusi täiskasvanu abiga; 5) annab edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil kuuldu teksti sisu, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega;	1) mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet; 2) tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes; 3) saab aru korraldusest ja toimib vastavalt; 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires; 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid; 6) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule; 7) oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi.

	8) edastab asjasse puutuva info vestluses; 9) teab Eesti lipu värvusi.	6) jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausega (nt <i>mida tegi kodus pühapäeval</i>). 7) saab aru tekstist, mis pole seotud otseselt kogemusega; 8) oskab nimetada Eesti kohanimesid ja tuntud inimesi; 9) kirjeldab tuntumaid rahvakalendri tähtpäevi.	
--	---	--	--

Matemaatika

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);

5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Sisu:

	1aastased	2aastased	3aastased	4aastased	5aastased	6aastased
Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine	<p>Etteantud esemete hulgast teise samasuguse eseme leidmine (nt sama värvi pall).</p> <p>Esemete paigutamine üksteise sisse, peale.</p> <p>Täiskasvanu kirjeldatud esemete leidmine erinevate esemete hulgast (nt kolme erineva nuku hulgast – leia sinise kleidiga nukk; erinevate mänguasjade hulgast – leia kaks karu).</p> <p>Mõisted <i>üks</i> ja</p>	<p>Antud kahe- ja ühesuguste esemete hulgaks rühmitamine ühe ühise tunnuse alusel (kuju, värv, suurus)(nt pallid ja klotsid värvuse järgi – punased klotsid ühte ja punased pallid teise hunnikusse).</p> <p>Tuttavates ruumides (kodu, rühmaruumid) nimetatud</p>	<p>Antud erinevate esemete rühmitamine (nt pallid, pliiatsid, kommid, klotsid jne) ühe etteantud tunnuse (värv, suurus, kuju) alusel (nt leia kõik pikad pliiatsid või leia kõik kollased esemed jne).</p> <p>Enda ja esemete asukoha määramine ruumis teiste esemete suhtes sõnadega</p>	<p>Antud erinevate esemete hulkade võrdsustamine paaride moodustamise teel esemeid ümber paigutades (nt igale jänesele üks porgand).</p> <p>Inimese või eseme asukoha nimetamine teise inimese või eseme suhtes, kasutades sõnu <i>üleval, keskel</i>.</p> <p>Erinevate päeva osade (<i>hommik, lõuna, õhtu</i>) nimetamine ja abistavate</p>	<p>Esemete hulka kuuluvuse või mittekuuluvuse otsustamine ja põhjendamine erinevate tunnuste (suurus, värv, kuju, otstarve) alusel (nt mängukarud ja lennuk – lennuk ei kuulu siia hulka, ta on transpordivahend; valged jänesed ja valge lill – kuuluvus hulka on valitud värvi põhjal).</p> <p>Inimese või eseme asukoha kirjeldamine teise inimese või eseme suhtes, kasutades sõnu <i>kõrval, ääres</i>.</p> <p>Kõigi nädalapäevade nimetamine õiges</p>	<p>Kuni viie eseme järjestamine pikkuse, laiuse, kõrguse ja paksuse järgi, kirjeldades ühte eset teise suhtes (<i>pikem-lühem, laiem-kitsam, kõrgem-madalam, paksem-õhem</i>).</p> <p>Tasapinnal (paberil), ruumis ja õuealal (tuttavas ümbruskonnas) etteantud punkti kirjeldamine juhendamise järgi ja omandatud mõistete abil.</p> <p>Kuude nimetamine ja oma sünnikuu teadmine.</p> <p>Seieritega kellal kellaaja määramine täistundides.</p> <p>Kõnes sõnade <i>enne, praegu, hiljem, noorem, vanem</i> kasutamine (nt siduda inimese eluringiga).</p> <p>Matemaatilise jutukese koostamine etteantud hulga järgi vahendeid kasutades.</p>

	<p><i>palju.</i></p>	<p>tubade ja kohtade leidmine.</p> <p>Esemete paigutamine teise isiku või eseme suhtes <i>üles-alla, ette-taha.</i></p> <p>Täiskasvanu juhendamisel öö ja päeva matkimine mängus (nt ööseks nuku magamapanek, päeval nukk mängib).</p> <p>Esemete loendamine kolme piires, nimetades arve ja sõnastades loendamise tulemust (mitu?, nt</p>	<p><i>peal, all, sees, taga, ees.</i></p> <p>Ööpäeva osade määramisel sõnade <i>öö</i> ja <i>päev</i> nimetamine ja kasutamine.</p> <p>Uue suuruse (3-5) moodustamine ühe lisamise teel ja loendamise tulemuse sõnastamine.</p>	<p>küsimuste põhjal näidete toomine oma tegevuse kohta päeva eri aegadel.</p> <p>Kõigi aastaegade nimetamine, nende kogetavate tunnuste ja eri aastaegadel laste tegevuste kirjeldamine.</p> <p>Esemete (kuni viis) arvu võrdlemine kasutades sõnu <i>rohkem, vähem, võrdselt (ühepalju).</i></p> <p>Järgarvud kuni viieni esemete/isikute positsiooni nimetamisel</p>	<p>järjekorras ja küsimuste abil näidete toomine oma tegevuste kohta, kasutades mõisteid <i>eile, täna, homme.</i></p> <p>Esemete võtmine vastavalt esitatud arvule (kuni viis).</p> <p>Uue hulga (kümne piires) moodustamine esemete lisamise või äravõtmise teel (nt lisades 7 kivile veel ühe, saame uue suuruse – 8 kivi).</p> <p>Etteantud arvude hulgast antud arvule eelneva ja järgneva arvu nimetamine (nt esemete loendamisel leiab laps arvu 6 ning nimetab, milline arv on kuuele eelnev (5) või järgnev (7)).</p>	<p>Liitmine ja lahutamine erinevate vahendite abil 5 piires, kasutades matemaatilisi märke (+, -, =).</p> <p>Esemete arvu määramisel numbrimärkide (0-9) ja arvude (1-12) kasutamine.</p>
--	----------------------	--	---	--	--	---

		mitu palli on kastis).		(mitmes?).		
Suurused ja mõõtmised	Etteantud esemete hulgast juhendamise järgi suurema või väiksema eseme eraldamine.	Kahest samatüübilisest esemest suurema või väiksema väljavalimine täiskasvanu küsimuse põhjal.	Kahest eritüübilisest esemest suurema-väiksema, pikema lühema leidmine ja nimetamine.	Ümbritsevatest esemetest teistest suuremate, väiksemate, pikemate, lühemate, laiemate, kitsamate, kõrgemate, madalamate esemete kirjeldamine küsimuse põhjal.	Etteantud esemete põhjal otsustamine, missugune ese on lühem, pikem või ühepikkune (laiem-kitsam-ühelaiused, suurem-väiksem-ühesuurused, paksem-peenem-ühepaksused, madal-kõrge-ühekõrgused). Esemete pikkuse, laiuse, kõrguse ja objektidevahelise kauguse mõõtmine kokkulepitud vahendite pikkuse abil (nt nöör, pulk, sammud jne, nt laua kõrgust mõõdetakse pulga abil, siis on tulemuseks nt kolm pulga pikkust, või uksest lauani on 7 sammupikkust jne).	Mängulises tegevuses mõõtühikute (km, kg, l, kr, s) eristamine ja rakendamine õigetel kasutusaladel (nt poemängus: ühe liitri piima eest tuleb maksta 7 krooni; arstimängus: mängult on haiglani 10 km jne).
Geomeetrilised kujundid	Täiskasvanu juhendamisel katsetuste kaudu	Täiskasvanu juhendamisel etteantud	Ümbritsevast keskkonnast etteantud	Kahe antud kujundi võrdlemine ja	Erinevaid vahendeid kasutades (pulgad, kõrred, paelad jne)	Erinevate kujundite ja esemete (nt silindrid, koonused, ristkülikud, kerad, kuubid, püramiidid) hulgast

	sarnase kujundi (ümargune, kandiline) leidmine üksühese vastavuse teel (nn toppimismängud).	kujundi järgi erinevate geomeetriliste kujundite hulgast kõigi samasuguste kujundite leidmine (nt ringi abil kõik ülejäänud ringid).	kujundi abil (ring, ruut, kolmnurk) samakujuliste esemete leidmine. Lihtsa mustrirea koostamine (värvi, vormi või suuruse vaheldumine) kujundeid kasutades.	otsustamine, kas need on sama- või erisugused, erinevuste kirjeldamine nurkade olemasolu, arvu, kujundi, suuruse ja värvuse alusel (ring, ruut, kolmnurk).	etteantud kujundiga samasuguse kujundi moodustamine. Piltide koostamine kujunditest näidise järgi ja näidiseta.	ümarkehade ja tahukate leidmine ning nende omaduste kirjeldamine (nt ümarkehasid saab veeretada, tahukal on tasased tahud, sirged servad ja teravad tipud, neid saab üksteise peale laduda ja teha torni või ehitada maja jne).
--	---	--	---	--	---	---

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

2aastane laps	3aastane laps	4aastane laps	5aastane laps	6aastane laps	7aastane laps
1) juhendamisel leiab etteantud esemete hulgast teise samasuguse eseme; 2) juhendamisel paigutab esemeid üksteise sisse, peale; 3) leiab erinevate esemete hulgast üks kuni kaks täiskasvanu kirjeldatud eset, 4) juhendamisel osutab esemetele, mida on üks ja mida	1) rühmitab antud kaheks ühesuguste esemete hulgaks ühe ühise tunnuse alusel (kuju, värvus, suurus); 2) suudab tuttavates ruumides üles leida nimetatud toad või kohad; 3) juhendamisel paigutab esemeid teise isiku või eseme	1) rühmitab antud erinevaid esemeid ühe etteantud tunnuse (värv, suurus, kuju) alusel; 2) juhendamisel määrab enda ja esemete asukoha ruumis teiste esemete suhtes sõnadega <i>peal, all, sees, taga</i> või <i>ees</i> ; 3) nimetab ja kasutab ööpäeva osade määramisel	1) võrdsustab antud erinevate esemete hulgad paaride moodustamise teel esemeid ümber paigutades; 2) nimetab inimese või eseme asukoha teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu <i>üleval, keskel</i> ; 3) nimetab erinevaid päeva osi (<i>hommik,</i>	1) otsustab ja põhjendab esemete kuuluvust või mittekuuluvust hulka erinevate tunnuste (suurus, värv, kuju, otstarve) alusel; 2) kirjeldab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu <i>kõrval, ääres</i> ; 3) nimetab õiges	1) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi; 2) võrdleb hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem, vähem, võrdselt</i> ; 3) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude

<p>on palju; 5) juhendamise järgi eraldab etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme; 6) leiab täiskasvanu juhendamisel katsetuste kaudu sarnase kujundi üksühese vastavuse teel.</p>	<p>suhtes üles-alla, ette-taha; 4) matkib täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust; 5) loendab esemeid kolme piires, nimetades arve ja sõnastades loendamise tulemust; 6) osutab kahest samatüübilisest esemest suuremale või väiksemale; 7) leiab täiskasvanu juhendamisel etteantud kujundi järgi erinevate geomeetriliste kujundite hulgast kõik samasugused kujundid.</p>	<p>sõnu <i>öö</i> ja <i>päev</i>; 4) moodustab uue suuruse (3-5) ühe lisamise teel ja sõnastab loendamise tulemuse; 5) suudab leida ja nimetada, milline kahest eritüübilisest esemest on suurem-väiksem, pikem-lühem; 6) leiab ümbritsevast keskkonnast etteantud kujundi abil (ring, ruut, kolmnurk) samakujulisi esemeid; 7) koostab lihtsamat mustri (värvi, vormi või suuruse vaheldumine) kujundeid kasutades.</p>	<p><i>lõuna</i>, <i>õhtu</i>) ja toob abistavate küsimuste põhjal näiteid oma tegevuste kohta päeva eri aegadel; 4) nimetab kõik aastaajad ning kirjeldab nende kogetavaid tunnuseid kodukohas ja laste tegevusi eri aastaegadel; 5) kasutab esemete (kuni viis) arvu võrdlemisel sõnu <i>rohkem</i>, <i>vähem</i>, <i>võrdselt (ühepalju)</i>; 6) kasutab järgarve kuni viieni eseme/isiku positsiooni nimetamisel (mitmes?); 7) küsimuse põhjal kirjeldab, millised osutatud ümbritsevatest esemetest on teistest suuremad, väiksemad, pikemad, lühemad, laiemad, kitsamad, kõrgemad,</p>	<p>järjekorras kõik nädalapäevad ja toob küsimuste abil näiteid oma tegevuste kohta, kasutades mõisteid <i>eile</i>, <i>täna</i>, <i>homme</i>; 4) võtab vastavalt esitatud arvule (kuni viis) õige koguse antud esemeid; 5) moodustab uue hulga (kümne piires) esemete lisamise või äravõtmise teel; 6) nimetab etteantud arvude hulgast, milline arv on antud arvule eelnev või järgnev; 7) suudab otsustada ja nimetada, milline ese (esemed) etteantud esemetest on lühem, pikem või ühepikkune jne; 8) mõõdab esemete pikkust, laiust, kõrgust ja objektidevahelist kaugust kokkulepitud vahendite pikkuse abil;</p>	<p>1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada; 4) liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke + , −, =; 5) koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi; 6) järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm); 7) rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi; 8) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil; 9) oskab öelda kellaega täistundides;</p>
---	--	--	---	---	---

			<p>madalamad; 8) otsustab, kas kaks antud kujundit on sama- või erisugused, ning kirjeldab nende kujundite erinevusi nurkade olemasolu, arvu, kujundi, suuruse ja värvuse alusel.</p>	<p>9) moodustab erinevaid vahendeid (pulgad, kõrred, paelad jm) kasutades etteantud kujundiga samasuguse kujundi; 10) koostab kujunditest näidise järgi ja näidiseta pilte.</p>	<p>10) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva; 11) mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms); 12) eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse; 13) leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.</p>
--	--	--	--	--	--

Kunst

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevad esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese tolerantsse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

. Sisu:

	1aastased	2aastased	3aastased	4aastased	5aastased	6aastased
Kujutamise ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine	Juhendamisel voolimismaterjali muljumine mängides vabalt savitüki kuju muutmine.	Juhendamisel voolimismaterjali muljumine ja näpistamine, rullimine ja veeretamine.	Voolitud ümarvormidele erinevate nimetuste andmine.	Erinevate voolimismaterjalide(n t pabermassi, vaha jne)iseseisvalt veeretamine ja rullimine.	Erinevate voolimismaterjalide ja nende omaduste nimetamine. Iseseisvalt mustri	Iseseisvalt tuttava voolimismaterjali kasutamine, nende eripäraga arvestamine (nt vajadusel plastiliini

<p>ine nähtaval kujul</p> <p>Kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine</p> <p>Tehnilised oskused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voolimise • joonistamine • maalimine • meisterdamine <p>Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist</p>	<p>Juhendamisel savi, plastiliini tükeldamine.</p> <p>Tegevust jälgendades aukude vajutamine voolimismassi</p> <p>Varasemast vabama ja liikuvama käega kritseldamine.</p> <p>Juhendamisel jämedate joonistusvahenditega erinevate joonte tõmbamine.</p> <p>Meeldetuletamisel paberi kinni hoidmine ja vaid selleks ettenähtud kohta (nt paber, asfalt) joonistamine.</p> <p>Spontaansete,</p>	<p>Pehmesse materjali sõrme või pulgaga aukude surumine, joonte või täppide pinnale tegemine.</p> <p>Iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega(rasvakriidid, pehmed pliiatsid jne) erinevate jälgede (täpid joned: vertikaalsed, horisontaalsed, lainelised, katkendlikud, spiraalsed) paberil püsides tõmbamine.</p> <p>Meeldetuletamisel pliiatsi jt joonistusvahendite õigesti hoidmine.</p> <p>Juhendamisel pintsliga värvi</p>	<p>Suvitüki rullimine ja selle tulemuseltekkinud pikliku kuju muutmine, asjade esemete jne iseloomulike tunnuste edasi andmine.</p> <p>Ümarvormide pihkude ja võisõrmede vahel õhemaks vajutamine ja savi sellele teise kuju andmise eesmärgil venitamine.</p> <p>Väikestest voolitud vormidest terviku moodustamine neid üksteise peale, sisse jne ladudes.</p> <p>Juhendamisel savi vms voolimismaterjali</p>	<p>Saadud algvormide (kera, silinder) kasutamine neist tähendusega objektide voolimiseks.</p> <p>Juhendamisel lihtsate voolitud detailide omavahel ühendamine.</p> <p>Valmisvormide kasutamine (iseseisvalt liivast ehitamiseks, juhendamisel nt piparkookide vms valmistamiseks).</p> <p>Iseseisvalt erinevate joonistusvahendite (nt viltpliiatsid pastellid) kasutamine.</p> <p>Kujundite värvimisel minimaalselt piirjoone ületamine.</p> <p>Iseseisvalt pliiatsiteritaja</p>	<p>tegemisel, vormide õõnestamisel voolimispulga kasutamine.</p> <p>Juhendamisel ka ühest savitükist välja venitades ning pigistades terviku erinevate osade voolimine.</p> <p>Iseseisvalt ümarvorme ning ümar- ja piklikke vorme ühendades erinevate esemete voolimine.</p> <p>Juhendamisel peale väiksemate detailide lisamist ühenduskohtade silumine.</p> <p>Vajadusel silumiseks voolitava eseme pinna ühenduskohtade niisutamine.</p> <p>Erineva suurusega ümarvormide voolida</p>	<p>soojendamine ja savi niisutamine enne voolimist).</p> <p>Õpetaja abiga uute voolimismaterjalide kasutamine.</p> <p>Kerakujulisest savitükist lihtsate õõnesvormide voolimine.</p> <p>Voolimisel ja pinna katmisel (musteri võitekstuuriga) voolimispulga kasutamine.</p> <p>Kontuuriga kujutatava objekti joonistamine.</p> <p>Kontuuri seest kujundite (omajoonistatud või värviraamatu) värvi või viltpliiatsitega värvimine, värvimise (käe liikumise) suuna</p>
---	---	--	---	---	--	--

<p>teadvustamata liigutustega õpetaja antud värvilise pintsliga värvi paberile kandmine.</p> <p>Õpetaja jäetud svammiga, templiga jne paberile jäljendite jätmine.</p> <p>Juhendamisel näpuvärvidega paberile erineva suurusega sirgete, kaarjate jne joonte tegemine.</p> <p>Õpetaja juhendamisel erinevate ehitus-, looduslikku vms tegutsemiseks pakutud</p>	<p>võtmine ja pintsli vees loputamine.</p> <p>Pintsliga erineva suunaga joonte tõmbamine, täppide tegemine.</p> <p>Näpuvärvidega punktide, joonte ja pindade tegemine.</p> <p>Templige erinevate pindade (nt paber, kartong) jäljendite vajutamine.</p> <p>Pehme paberi kortsutamine, paberiribast tükkide rebimine.</p> <p>Õpetaja poolt liimiga kaetud paberile paberitükkide, seemnete vms puistamine.</p>	<p>tükeldamiseks voolimispulga kasutamine.</p> <p>Sooviga jäljendada konkreetseid esemeid horisontaalsete ja vertikaalsete triipude tõmbamine.</p> <p>Juhendamisel erineva kuju ja suurusega, sealhulgas ka kaarjate joonte tõmbamine.</p> <p>Liigse surveta erinevate joonistusvahendite kasutamine.</p> <p>Natuurile sarnaseid esemeid, asju inimesi (nn peajalgseid) kujutada</p>	<p>kasutamine.</p> <p>Lihtsa kujuga šablooni või joonlaua järgi ühtlase joone tõmbamine.</p> <p>Iseseisvalt pintsliga värvi võtmine ja pindade katmine.</p> <p>Juhendamisel algul suurema kujundi värviga katmine, millele lisab detailid.</p> <p>Pintslivajutuste ja-tõmmetega objektide väikeste detailide (nt silmad, suu) või rütmide tegemine.</p> <p>Suunamisel maalile tausta loomine, vähese katmata pinna jätmine.</p> <p>Juhendamisel paberist ribade ja lihtsate kujundite rebimine ning nende</p>	<p>oskamine ning nende õõnesvormideks muutmine.</p> <p>Joonistamisel vahendiga jäljendi jätmine joonistusvahendit ja paberit rikkumata.</p> <p>Meeldetuletamisel pinna katmiseks kallutatud pintsli (pliatsi külje) kasutamine.</p> <p>Sirgete, sakiliste, kaarjate jne joontega emotsiooni ja meeleolu väljendamine ning pinna täitmine.</p> <p>Enamasti kontuuri ületamata värvimine.</p> <p>Varemõpitud tehniliste oskuste kasutamine töö teostamisel.</p> <p>Juhendamisel värvide heletumestamine ja</p>	<p>varieerimine.</p> <p>Viltpliatsi otsiku eemaldamine ja tagasi panemine.</p> <p>Segamisalusel ja töö peal värvide segamine.</p> <p>Pintsli piisava sagedusega loputamine ja värvipurkides värvi liigse määrdumise vältimine.</p> <p>Juhendamisel taustast või suuremast pinnast maalimise alustamine.</p> <p>Maalimisel alusjoonistust kasutades objektide piirjoontega arvestamine.</p> <p>Meeldetuletusel pintsli erinevalt</p>
---	---	--	---	--	---

<p>materjali eristamine. Ettenäitamisel vahendite üksteise peale, järgi, kõrvale jne ladumine.</p> <p>Juhendamisel pehme paberi kortsutamine, pabeririba küljest tükide rebimine, paberist välja lõigatud kujundite liimiga kaetud paberile asetamine.</p> <p>Kunstitegevuses osaleda julgumine.</p> <p>Ettenähtud liigutuste individuaalselt tegutsemise juures või väikeses</p>	<p>Õpetaja poolt liimiga kaetud alusele paberist kujundite, puulehtede vms (nt lehed puule) asetamine.</p> <p>Suulise suunamise juures ettenähtud liigutuste ja tegevuste kaasa tegemine, ka nende iseseisvalt matkimine.</p> <p>Oma tööle nimetuse andmine.</p> <p>Tulemuse (olgu see siis tuntav ja tähenduslik või mitte) teistele kui oma teose näitamine.</p> <p>Töökohta ette valmistada ja töö lõpetamise järel</p>	<p>suutmine.</p> <p>Juhendamisel kogu pinna katmiseks kattevärviga kasutamine.</p> <p>Värvilaigu pintsliiga suurendamise teel ümarvormi joonistamine.</p> <p>Suunamisel pintsliiga vajaliku koguse värvi võtmine ja peale kasutamist pintsli loputamine.</p> <p>Meeldetuletusel ei värvi üle paberi serva.</p> <p>Selgitusel töös erinevate pintsliosade (šotsak, külg) kasutamine ja erinevate</p>	<p>alusele kleepimine.</p> <p>Juhendamisel kääridega suurte sirgete piirjoontega ja vormilt lihtsate kujundite lõikamine,</p> <p>Paberi pooleks neljaks voltimine (kujundades nii nt kaardi, raamatu, liniku).</p> <p>Paelale lõngale auguga esemete lükkimine (nt helmed, nõöbid) kettide, kaunistuste jne valmistamiseks.</p> <p>Lihtsate ühendusvõtete abil (nt plastiliiniga liitmine, tikkude või kõrte torkimine pehmesse materjali jne) looduslikust materjalist ja majapidamises järelejäänud</p>	<p>põhivärvide omavahel segamine.</p> <p>Meeldetuletusel värvidega meeleolu, aastaegadele iseloomulike tunnuste edasi andmine.</p> <p>Suunamisel kujutatavast lähtuvalt tööle sobiva tausta valida oskamine.</p> <p>Pintsliiga paberil vabalt liikumine, ei liigu pikalt edasi-tagasi ühes kohas.</p> <p>Vajadusel tööks kahe erineva jämedusega pintsli kasutamine.</p> <p>Pintsli pesemine ja kuivatamine enne järgmise värvi kasutamist.</p> <p>Erinevate meisterdamismaterjalid e vahel valimine ja</p>	<p>kasutamine, nt aluspinna ühtlaselt katmine, pintsli trüki tegemine jne.</p> <p>Piltide või objektide kujundamine või täiendamine, kleepides alusele iseseisvalt rebitud, lõigatud, kortsutatud, rullitud või volditud paberitükke.</p> <p>Kumerate joontega lihtsate kujundite kääridega lõikamine.</p> <p>Ettenäitamisel etapiliselt kaasa tehes lihtsate objektide (paat, lennuk, müts) järgi voltimine.</p> <p>Sirgetest ribadest lihtsa pinna (nt järjehoidja linik vms) punumine.</p>
---	--	---	---	---	---

<p>lastegrupis jäljendada püüdmine.</p> <p>Töö valmimise järgselt positiivse emotsiooni väljendamine.</p> <p>Julgustamisel erinevate kunstimaterjalide ja vahenditega tegutsemine.</p> <p>Loodushääle, liikumiste jäljendamine ning ka iseseisvalt matkimine.</p> <p>Suunamisel erinevate omadustega, värvusega, suurusega asemete ära tundmine.</p>	<p>ära koristada aitamine.</p> <p>Juhendamisel ümbritsevate esemete ja nähtuste (nt mänguasi, vihm lumi) hulgast ideede leidmine.</p> <p>Tuttavate asjade ja nähtuste, lähedaste inimeste kujutamine ning mida kujutas nimetamine.</p> <p>Juhendamise abil konkreetset värvi (punane, kollane, sinine, roheline) eseme teiste antud esemete (mänguasjade, pliiatsite, paberite, plastiliinipulkade vms) hulgast leidmine.</p>	<p>pintslijäljendite tekitamise teadmine.</p> <p>Paberist ribade ja lihtsama kujundi mööda ettenähtud joont lõikamine.</p> <p>Liimiga talle ettenähtud pinna katmine ja täiendaval juhendamisel sinnasoovitud kujundite asetamine.</p> <p>Ettenäitamisel erinevate materjalide (looduslik materjal; suled ja paber jne)ühendamine.</p> <p>Erineva paksusega paberi kortsutamine.</p> <p>Lihtsa mänguasja</p>	<p>pisiesemetest objektide meisterdamine.</p> <p>Kunstitegevuse alustamiseks soovi avaldamine.</p> <p>Vajaminevate töövahendite nimetamine.</p> <p>Ettenäidatud võtete jäljendamine, ka iseseisvalt ja loovalt nende rakendamine.</p> <p>Oma tööle hinnangu andmine, kas see on pooleli või valmis.</p> <p>Juhendamisel vaatluse ja võrdluse teel iseloomulike detailide leidmine (sebra triibud, ema lokkis juuksed jne), millega täiendada oma töid.</p> <p>Tuttavate objektide</p>	<p>nende omavahel sobitada püüdmine. Iseseisvalt paberist geomeetriliste kujundite lõikamine.</p> <p>Lihtsamate kujundite rebimine.</p> <p>Looduslike materjalide sarnasust muude esemete või olenditega kirjeldamine.</p> <p>Töö mitmekesistamiseks omapoolsete lahenduste pakkumine.</p> <p>Vajadusel nõu küsimine ja tehnilise teostuse ning värvi- ja vormilahenduse üle arutlemine.</p> <p>Enamasti töö lõpuni tegemine või lõpetada töö hiljem, ise pakkumine.</p> <p>Oma tööde teostamisel</p>	<p>Juhendamisel jämedast materjalist keerupaele tegemine, palmiku (kolmeharulise) punumine.</p> <p>Tehniliselt ja teostuse poolest lihtsate meisterduste loomine (nt sõidukeid, nukke, ka käpiknukke).</p> <p>Meisterdamiseks erinevate ühendamisvahendite võtete (liim, kleplint, traat jne) kasutamine.</p> <p>Suunamisel otstarbekalt materjali (nt liimi, paberi, riide) kasutamine.</p> <p>Juhendamise järgi ja iseseisvalt töötamine vajadusel</p>
--	---	--	---	---	--

<p>Tuttavate asjade, esemete, nähtuste vaatlemine ja äratundmine neile osutades.</p> <p>Maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust kritseldamine.</p> <p>Meeldetuletamisel põhivärvide (kollane, punane, sinine)neile osutades ära tundmine.</p> <p>Suunamisel kritseldustele tuttavate inimeste, esemete ja nähtuste nimede andmine.</p> <p>Erinevate liivast, lumest</p>	<p>Erinevate vormide loomisest (savist, liivast, lumest) lihtsalt mängust muudetava, vormitava materjaliga (äratuntav vorm ja tähendus pole peamine) rõõmu tundmine.</p> <p>Mitmesuguseid etteantud ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepott, paber, taskurätt, papptaldrik, pall, sokk, plastiliinist plaat, kivi jne) kaunistamine (täppidega, joontega).</p> <p>Ümbritsevate asjade, olles avatud uuele ja huvitavale (nt</p>	<p>valmistamisel (nt päkapikk- käbile müts, siilmännikäbile nina) täiskasvanu tegevuse matkimine.</p> <p>Paberi pooleks voltimine.</p> <p>Emotsionaalselt tegutsemine.</p> <p>Suunamisel, ergutamisel ühe teema piires tegutsemine.</p> <p>Töö käigus saadud tehniliste juhiste järgimine.</p> <p>Enamasti alustatud töö (või siis lõpetamine, kui peab seda ise valminuks) lõpetamine.</p> <p>Töö järjepidevalt</p>	<p>oma isiklike, kuid ka teistele äratuntavate skeemidena kujutamine.</p> <p>Maalimisel ja joonistamisel mitme värvi kasutamine.</p> <p>Iseseisvalt ümbruskonnast leidmine, värvide osutamine ja nimetamine (punane, kollane, roheline, valge, must, roosa, pruun).</p> <p>Võrdlemisel heledamat ja tumedamat värvitooni esemete eristamine (nt hele ja tume mänguauto).Erinevat e voolimisvõtete abil (rullimine, veeretamine, vajutamine) algvormide loomine.</p> <p>Lihtsate elementidega</p>	<p>organiseeritud kunstitegevust inspiratsiooni allikana kasutamine.</p> <p>Õppetöös omandatud tehniliste oskuste kasutamine vabas kunstitegevuses.</p> <p>Töö tegemisel erinevate tööliikide ja nende tehniliste võtete ühendamine.</p> <p>Meeldetuletusel materjalide säästlikult ja otstarbekalt kasutamine.</p> <p>Juhendamisel loodusnähtuste, aastaegade ja muu ümbritseva iseloomulike tunnuste edasi andmine.</p> <p>Oma töö loomisel ümbritsevas toimuvaid muutusi ning sündmusi inspiratsiooniallikana</p>	<p>abi küsimine.</p> <p>Ettevõetud tegevusele keskendumine.</p> <p>Tööle oma nime kirjutamine.</p> <p>Oma töökoha korras hoidmine.</p> <p>Raamatuillustratsioonide, fotode, kunstiteoste (sh skulptuurid) kasutamine oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.</p> <p>Objektide erinevates vaadetes kujutamine, näiteks liikuva inimese kujutamiseks muudab tema pea, käte ja jalgade asendit.</p> <p>Oma töös kõige</p>
--	---	--	--	--	--

<p>jne vormide moodustamisel täiskasvanu abistamine.</p> <p>Olemasolevate vormide muutmine ja nende taastamiseks soovi väljendamine.</p> <p>Vaid selleks ettenähtud kohta joonistamine.</p> <p>Erinevate kunstivahendite ga tegutsemisel täiskasvanu matkimine.</p> <p>Juhendamisel maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust kritseldamine.</p>	<p>vikerkaar, märg liiv, udune aken, jalajäljed, lillepeenar jne) vaatlemine ja osutamine.</p> <p>Piltide, näidistööde, raamatu illustratsioonide vaatlemine; enda jaoks tähtsatele objektidele , nähtustele osutamine ning nende nimetamine (auto, puu, koer, maja, vihm jne).</p> <p>Erineva karakteriga täppe ja jooni (pikad, lühikesed, sirged, lainelised, spiraalsed tegemine ja nende oma vahel kombineerimine.</p>	<p>loomine, esmalt töö käigu planeerimine.</p> <p>Olendite, esemete tegelikkusega sarnaselt kujutamine.</p> <p>Esemete iseloomulike tunnuste nimetamine ning samade esemete, nähtuste muutumisele osutamine.</p> <p>Esemeid, asju oma tunnetuse, tajumise ja nägemise seisukohalt kujutamine.</p> <p>Kunstitegevuse võimalustele väljas (liiv, lumi, looduslik materjal osutamine ja nende</p>	<p>(kahe elemendi vaheldumisega) esemete kaunistamiseks (tass, taskurätt) mustribade koostamine.</p> <p>Varieeruva kuju, suuruse ja värviga elementidest (helmed, seemned nõöbid vms) nõöriale rütmilise jada lükkimine, luues kaelakee, kuusehte vms.</p> <p>Suunamise toel tähtpäevakaardi sündmuste meeoluga sobivate motiividega kujundamine.</p> <p>Kaunistusmotiivi valimine ja juhendamisel šablooni, trafareti või templi abil selle oma valitud kohale</p>	<p>kasutamine.</p> <p>Piltides ühiskonna- ja peresuhete teemade kajastamine.</p> <p>Töödeldud info (film, näidend, pilt) oma töö loomiseks kasutamine ja edasi arendamine.</p> <p>Sobiva taustatooni valimine meeolust, aastaegadest jm kujutatavast lähtuvalt.</p> <p>Tausta värvimisel pildi meeolu, iseloomu edasi andmine, kasutades juhendamisel ja meeldetuletamisel seni omandatud tehnilisi oskusi.</p> <p>Esemete jm kujutaval töö paigutamine suurusuhetest lähtuvalt.</p> <p>Esemete kaunistamisel ja nende iseloomu</p>	<p>tähtsama rõhutamine värvi, suuruse või asukoha abil.</p> <p>Juhendamisel uute värvitoonide saamiseks värvide segamine.</p> <p>Milliseid erinevaid värvitoone võib tavaliselt(nimetatud värvi asemel)näha ümbritsevate objektide(nt kivid, vesi, taevast, rohi jne)juures märkamine ja nimetamine.</p> <p>Loovtööde tegemiseks geomeetriliste kujundite (ring, kolmnurk, ruut)kasutamine ka neid kombineerides.</p> <p>Kujutatud objektide pikkust-laiust,</p>
---	---	--	--	---	---

<p>Emotsionaalselt uute asjade vaatlemine, elavnemine, nendele täiskasvanu tähelepanu juhtimine.</p> <p>Ümbritsevatest esemetest, taimedest ja loodusnähtustest huvitumine.</p> <p>Suunavate küsimuste abil piltidele, illustratsioonidele tuttavate esemete leidmine ning nende nimetamine.</p> <p>Äratundmisrõõmust elavnemine, rõõmustamine.</p> <p>Erineva pikkuse</p>	<p>Tekkinud seoste alusel kritseldustele nimede andmine.</p>	<p>kasutamine.</p> <p>Põhivärvide ning lisaks rohelise, oranži, roosa, musta, pruuni nimetamine.</p> <p>Tumedamate ja heledamate värvitoonide nimetamise oskamine.</p> <p>Tuttavate objektide kujutamine oma sümbolite abil, mis on olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamateks.</p> <p>Tööks meeldivate toonide ja värvide valimine ning oma valikut elementaarsel moel põhjendamine.</p>	<p>(kruus, taldrik, pluus jne) kandmine.</p> <p>Ümbritsevate esemete, ruumide ja loodusnähtuste välimuse (nt suurus, värv) kirjeldamine.</p> <p>Juhendamisel loodusliku materjali (marjad, urvad, seemned, oksad jne)korjamine meisterdamiseks või ruumide kaunistamiseks.</p> <p>Kunstitöö valmimisel suunavatele küsimustele (mis toimub pildil, kes mida kus teeb?) vastamine.</p> <p>Juhendamisel erinevate kujutatud objektide (suurust, värvi)võrdlemine.</p> <p>Varem vaadatud pildi</p>	<p>edastamisel õpitud oskuste (nt triibud, jooned, täpid, pintslivajutused jne)kasutamine.</p> <p>Värvide segamine ja hele-tumestamine pärast tööjuhiste kordamist.</p> <p>Juhendamisel inimese liikumises kujutamine, muutes jäsemete asendit</p> <p>Juhendamisel loodusliku materjali kasutamine koos tehnikuga (nt voolimismaterjalid, nõör, paber jne).</p> <p>Lihtsa mustri väikestest detailidest (lood. materjal, voolitud väikevormid, kriipsud täpid jne) kujundamine.</p> <p>Esemete kujundamisel lihtsate trükkide,</p>	<p>mõningal määral nendevahelist kaugust(pikemlühem; kõrgem madalam; laiemkitsam) (silma järgi)võrdlemine.</p> <p>Omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarbe selgitamine, oma valikut põhjendades koha ,kuhu see sobib, nimetamine.</p> <p>Omapärase vormiga eseme(nt vaasi, kausi, looma jne) voolimine, selle kaunistamine valides värvi, kaunistusmotiivid ja tehnoloogia(maalimine, kleepimine, kraapimine jne).</p> <p>Kaunistusmotiivivõi mustri kujundamine, arvestades</p>
--	--	--	---	--	--

	<p>ja suunaga joontele nimetuste- koer, kass, pikem kriips- suur koer jne andmine.</p>		<p>Esemetele ja nähtustele iseloomulike värvuste kirjeldamine ja kasutamine.</p> <p>Juhendamisel ümar-ja piklike vormide voolimine.</p> <p>Tasapinnaliste esemete valmis kujunditega kaunistamine neid sinna spontaanselt paigutades.</p> <p>3-4 tuttavast geomeetrisest kujundist esemete, loomade jne ladumine.</p> <p>Suunamisel ja tähelepanu juhtimisel valmivale esemele iseloomulike</p>	<p>ära tundmine.</p> <p>Suunamise abil jutustamine, mida on kujutanud oma töödel, loetlemine, milliseid materjale on kasutanud töö valmimisel.</p> <p>Lihtsatest elementidest (ringid, kolmnurgad, sirged jooned jne) oma isiklike sümbolsete skeemide loomine tuttavate asjade kujutamiseks.</p>	<p>jäljendite vajutamise, ruumiliste esemete puhul väikevormide liitmise, väljapigistamise, muljumise jne kasutamine.</p> <p>Mustri rütmi märkamine ja mustri moodustamise jätkamise suutmine.</p> <p>Lihtsamate Eesti rahvusmotiivide – triibud lillornament, kirjeldamine ja kasutamine.</p> <p>Erinevatel aastaegadel looduse märkamine, saadud info väljendamine ja kasutamine kunstitegevustes.</p> <p>Esemete mitteotstarbelise kasutamise võimaluse kirjeldamine.</p>	<p>kaunistatavat eset.</p> <p>Tähtpäevaga seotud peolaua ja ruumi kujundada aitamine.</p> <p>Ümbritseva keskkonna objektide sarnasuste leidmine erinevate elusolenditega(nt puuoks, pael sarnaneb ussiga või nõia käega; kivi, pudelikork putukaga; käbi, nõelapadi siiliga jne).</p> <p>Nähtu suunavate küsimuste toel näitamine ja kirjeldamine.</p> <p>Lähemas ümbruses mõne omanäolise objekti (hoone, park, mänguväljak vms) kirjeldamine.</p> <p>Teoseid vaadeldes</p>
--	--	--	---	---	--	--

			<p>detailide lisamine.</p> <p>Valmistatud voolingu kaunistamine, kasutades voolimispulka või lisades suuremale vormile väikseid ümaraid või piklikke vorme.</p> <p>Mängudes ja vabas tegevuses l(nt mosaiikmängud) lihtsate mustrite koostamine.</p> <p>Erineva suurusega esemete teadmine ja esmaselt nähtuste omavaheliste seoste tajumine.</p> <p>Esemete ühistele tunnustele osutamine.</p>		<p>Oma tööle hinnangu andmine, oma arvamuse põhjendamine.</p> <p>Küsimustega suunamisel tehniliste lahenduste, vormi- ja värvilahenduste kasutamise põhjendamine.</p> <p>Huviga ja omaalgatuslikult raamatuillustratsioonid e, kunstitööde vaatlemine, nende kohta küsimuste esitamine ja oma arvamuse avaldamine.</p> <p>Kujundusest lähtuvalt konkreetsete raamatute eelistamine.</p> <p>Esemete iseloomulike tunnuste väljatoomiseks sümbolite kasutamine (nt okas nupuna ,</p>	<p>ja kirjeldades detailide, värvide, meeolelu, märkamine.</p> <p>Oma tööle, näidistööle jt kunstiga seotud objektidele hinnangute andmine skaalal meeldib –ei meeldi, suunamisel oma arvamuse põhjendamine.</p> <p>Teose juurde loo – mis juhtus enne, mis juhtus pärast, fantaseerimine ja jutustamine.</p> <p>Skeemide paindlikku ja loova kombineerimise ja täiendavate detailide valiku kasutamine loomaks pildi konteksti, jutustades tegelaste liikumisest, omavahelistest</p>
--	--	--	---	--	--	---

			<p>Sagedamini esineva loodusliku materjali ja selle omaduste (nt käbid, kastanimunad, puulehed) kirjeldamine.</p> <p>Loodusliku materjali asendusmänguajadena kasutamine.</p> <p>Loodusliku materjali elementaarsete võtetega (plastiliin, savi jne) ühendamine.</p> <p>Suunavate küsimuste abil analüüsimine ja tööle hinnangu andmine.</p> <p>Miks töö, pilt meeldib</p>		triibuna, auguna)	suhetest, tähtsusest, määratledes tegevusaega ja kohta.
--	--	--	--	--	-------------------	---

			<p>põhjendamine.</p> <p>Küsimustele vastamine ja selgitamine, miks kujutab esemeid nähtusi just sellel viisil.</p> <p>Kindlaskujunenu d sümbolite abil ja soovitud värve kasutades oma emotsioonide, tuttavate inimeste, esemete nähtuste jne edasi andmine.</p>			
--	--	--	--	--	--	--

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

	2aastane laps	3aastane laps	4aastane laps	5aastane laps	6aastane laps	7aastane laps
Voolimine	<p>Juhendamisel muljub voolimismaterjali, mängides muudab vabalt savitüki kuju.</p> <p>Juhendamisel tükeldab savi, plastiliini.</p> <p>Tegevust jälgendades vajutab voolimismassi auke.</p>	<p>Muljub ja näpistab, juhendamisel rullib ja veeretab voolimismaterjale (savi, plastiliini).</p> <p>Surub sõrme või pulgaga pehmesse materjali auke, teeb pinnale jooni ja täppe.</p>	<p>Annab voolitud ümarvormidele erinevaid nimetusi.</p> <p>Rullib savitükki ja muudab rullimise tulemusel tekkinud pikliku vormi kuju, andes edasi asjade, esemete jne iseloomulikke tunnuseid.</p> <p>Vajutab ümarvormi pihkude ja/ või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab savi sellele teise kuju andmise eesmärgil.</p> <p>Moodustab väikestest voolitud vormidest terviku neid üksteise peale, sisse jne ladudes.</p> <p>Juhendamisel kasutab voolimispulka savi vms</p>	<p>Veeretab ja rullib iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale (nt pabermassi, vaha jne).</p> <p>Kasutab saadud algvorme (kera, silinder) neist tähendusega objektide voolimiseks.</p> <p>Juhendamisel ühendab lihtsaid voolitud detaile omavahel.</p> <p>Kasutab valmisvorme (iseseisvalt liivast ehitamiseks, juhendamisel nt piparkookide vms valmistamiseks).</p>	<p>Nimetab erinevaid voolimismaterjale ja nende omadusi.</p> <p>Kasutab voolimispulka vormide õonestamisel, iseseisvalt mustritegemisel.</p> <p>Voolib juhendamisel ka ühest savitükist, venitades ning pigistades sellest välja terviku erinevaid osi.</p> <p>Ümarvormide ning ümar- ja piklikke vorme ühendades voolib iseseisvalt erinevaid esemeid.</p> <p>Juhendamisel silub peale väiksemate detailide lisamist ühenduskohad.</p> <p>Niisutab vajadusel voolitava eseme pinda ühenduskohtade silumiseks.</p> <p>Oskab voolida erineva suurusega ümarvorme ning</p>	<p>1) leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;</p> <p>2) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;</p> <p>3) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;</p> <p>4) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;</p> <p>5) keskendub</p>

			<p>voolimismaterjali tükeldamiseks.</p>		<p>neid õõnesvormideks muuta.</p>	<p>alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö; 6) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest; 7) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks; 8) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.</p>
<p>Joonistamine</p>	<p>Kritseldab varasemast vabama ja liikuvama käega.</p> <p>Juhendamisel tõmbab jämedate joonistusvahenditega erinevaid jooni.</p>	<p>Tõmbab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriidid, pehmed pliiatsid jne) erinevaid jälgi (täpid jooned: vertikaalsed, horisontaalsed, lainelised,</p>	<p>Tõmbab iseseisvalt horisontaalseid ja vertikaalseid triipe sooviga jäljendada konkreetseid esemeid.</p> <p>Juhendamisel tõmbab erineva kuju ja suunaga, sealhulgas ka kaarjaid jooni.</p>	<p>Kasutab iseseisvalt erinevaid joonistusvahendeid (nt viltpliiatsid, pastellid)</p> <p>Kujundite värvimisel ületab minimaalselt piirjoont.</p>	<p>Joonistamisel jätab vahendiga jäljendi joonistusvahendit ja paberit rikkumata.</p> <p>Meeldetuletamisel kasutab pinna katmiseks kallutatud pintslit (pintslit külgi).</p> <p>Väljendab sirgete, sakiliste,</p>	

	Hoiab meeldetuletamisel paberit kinni ja joonistab vaid selleks ettenähtud kohta (nt paber, asfalt).	katkendlikud, spiraalsed), püsites paberil. Meeldetuletamisel hoiab õigesti pliiatsit jt joonistusvahendeid.	Kasutab erinevaid joonistusvahendeid liigse surveta. Suudab kujutada naturile sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest (nn peajalgsed).	Kasutab iseseisvalt pliiatsiteritajat. Tõmbab ühtlase joone lihtsa kujuga šabloonile või joonlaua järgi.	kaarjate jne joontega emotsiooni ja meeoleolu ning täidab pinda. Värvib enamasti kontuuri ületamata.	
Maalimine	Kannab värvi õpetaja antud värvise pintsliga paberile spontaansete, teadvustamata liigutustega. Jätab paberile jäljendeid õpetaja jäetud svammiga, templiga jne. Juhendamisel teeb näpuvärvidega paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne jooni.	Juhendamisel võtab pintsliga värvi loputab pintslile vees. Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe. Teeb näpuvärvidega punkte, jooni ja pindu. Vajutab templiga erinevatele pindadele (nt paber, kartong) jäljendeid.	Juhendamisel kasutab kattevärve kogu pinna katmiseks. Ümarvormi joonistab värvilaigu pintsliga suurendamise teel. Suunamisel võtab pintslile vajaliku koguse värvi ja loputab pintslile peale kasutamist. Meeldetuletusel ei värvi üle paberi serva. Selgitusel kasutab töös pintsliga erinevaid osi (otsak, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintslijäljendeid.	Võtab iseseisvalt pintsliga värvi ja katab pindu. Juhendamisel katab värviga algul suurema kujundi, millele lisab detailid. Teeb pintslivajutuste –ja tõmmetega objektide väikseid detaile (nt silmad, suu) või rütme. Suunamisel loob maalile tausta, jätab vähe katmata pinda.	Kasutab varemõpitud tehnilisi oskusi töö teostamisel. Juhendamisel heletumestab värve ja segab omavahel põhivärve. Meeldetuletusel annab värvidega edasi meeoleolu, aastaegadele iseloomulikke tunnuseid. Suunamisel oskab valida kujutatavast lähtuvalt tööle sobivat tausta. Pintsliga liigub paberil vabalt, ei liigu pikalt edasi-tagasi ühes kohas. Kasutab tööks vajadusel kaht	

					erineva jämedusega pintsliit. Peseb ja kuivatab pintsli enne järgmise värvi kasutamist.	
Meisterdamine	Eristab õpetaja juhendamisel erinevat ehitus-, looduslikku vms tegutsemiseks pakutud materjali. Ettenäitamisel laob vahendid üksteise peale, järgi, kõrvale jne. Juhendamisel kortsutab pehmet paberit, rebib pabeririba küljest tükke, asetab paberist välja lõigatud kujundid liimiga kaetud paberile.	Kortsutab pehmet paberit, rebib paberiribast tükke. Puistab õpetaja poolt liimiga kaetud paberile paberitükke, seemneid vms. Asetab alusele ja surub kinni õpetaja poolt liimiga kaetud paberist kujundid, puulehed vms (nt lehed puule).	Lõikab paberist ribasid ja lihtsama kujundi mööda etteantud joont. Katab liimiga talle ettenäidatud pinna ja täiendaval juhendamisel asetab sinna soovitud kujundid. Ettenäitamisel ühendab erinevaid materjale (looduslik materjal; suled ja paber jne). Kortsutab erineva paksusega paberit. Matkib täiskasvanu tegevust lihtsa mänguasja valmistamisel (nt päkapikk-käbile müts; siil-männikäbile nina).	Juhendamisel rebib paberist ribasid ja lihtsaid kujundeid ning kleebib need alusele. Lõikab juhendamisel kääridega suuri sirgete piirjoontega ja vormilt lihtsaid kujundeid. Voldib paberi pooleks, neljaks (kujundades nii nt kaardi, raamatu, liniku). Lükib paelale, lõngale auguga esemeid (nt helmeid, nõöpe) kettide, kaunistuste jne	Valib erinevate meisterdamismaterjalide vahel ja püüab neid omavahel sobitada. Iseseisvalt lõikab paberist geomeetrilisi kujundeid. Rebib lihtsamaid kujundeid. Kirjeldab looduslike materjalide sarnasust muude esemete või olenditega.	

			Voldib paberi pooleks.	valmistamiseks. Meisterdab looduslikust materjalist ja majapidamises järelejäänud pisiesemetest objekte lihtsate ühendusvõtete abil(nt plastiliiniga liitmine, tikkude või kõrte torkimine pehmesse materjali jne).		
Tööprotse ssi juhtimine , teose loomine	<p>Julgeb osaleda kunstitegevuses.</p> <p>Püüab jäljendada ettenäidatud liigutusi individuaalselt tegutsemise juures või väikeses lastegrupis.</p> <p>Väljendab positiivset emotsiooni töö valmimise</p>	<p>Teeb suulise suunamise juures kaasa ettenähtud liigutusi ja tegevusi, matkib neid ka iseseisvalt.</p> <p>Annab oma tööle nimetuse.</p> <p>Näitab tulemust (olgu see siis tuntav ja tähenduslik või mitte) teistele kui oma teost.</p>	<p>Tegutseb emotsionaalselt.</p> <p>Tegutseb suunamisel, ergutamisel ühe teema piires.</p> <p>Järgib töö käigus saadud tehnilisi juhiseid.</p> <p>Enamasti lõpetab alustatud töö (või lõpetab siis, kui peab seda ise valminuks).</p>	<p>Väljendab soovi alustada kunstitegevust.</p> <p>Nimetab vajaminevaid töövahendeid.</p> <p>Jäljendab ettenäidatud võtteid ,rakendab neid ka iseseisvalt ja loovalt.</p> <p>Annab hinnangu oma tööle, kas see</p>	<p>Pakub omapoolseid lahendusi töö mitmekesistamiseks.</p> <p>Küsib vajadusel nõu ja arutleb tehnilise teostuse ning värvi- ja vormilahenduste üle.</p> <p>Enamasti teeb töö lõpuni või pakub ise võimaluse lõpetada töö hiljem.</p> <p>Kasutab organiseeritud kunstitegevust oma tööde teostamisel</p>	

	<p>järgselt.</p> <p>Julgustamisel tegutseb erinevate kunstimaterjalide ja vahenditega</p>	<p>Aitab töökohta ette valmistada ja töö lõpetamise järel ära koristada</p>		<p>on pooleli või valmis.</p>	<p>inspiratsiooniallikana.</p> <p>Kasutab õppetöös omandatud tehnilisi oskusi vabas kunstitegevuses.</p> <p>Ühendab töö tegemisel erinevad tegevusliigid ja nende tehnilised võtted.</p> <p>Meeldetuletusel kasutab materjale säästlikult ja otstarbekalt.</p>	
<p>Visuaalse info otsimine ja kasutamine oma töös.</p>	<p>Jäljendab loodushääli, liikumisi ning matkib neid ka iseseisvalt.</p> <p>Suunamisel tunneb ära erinevate omadustega, värvusega, suurusega esemeid.</p> <p>Vaatleb ja tunneb ära tuttavaid asju,</p>	<p>Juhendamisel leiab ümbritsevate esemete ja nähtuste (nt mänguasi, vihm, lumi) hulgast ideid.</p>	<p>Kujutab , olendeid esemeid tegelikkusega sarnaselt.</p> <p>Nimetab esemete iseloomulikke tunnuseid ning osutab samade esemete, nähtuste muutumisele.</p> <p>Kujutab esemeid, asju oma tunnetuse, tajumise ja nägemise seisukohalt.</p> <p>Osutab kunstitegevuse</p>	<p>Juhendamisel leiab iseloomulikke detaile vaatluse ja võrdluse teel (sebra triibud, ema lokkis juuksed jne), millega täiendada oma töid</p>	<p>Juhendamisel annab edasi loodusnähtuste, aastaegade ja muu ümbritseva iseloomulikke tunnuseid.</p> <p>Kasutab oma töö loomisel inspiratsiooniallikana ümbritsevas toimuvaid muutusi ning sündmusi.</p> <p>Kajastab piltides ühiskonna- ja peresuhte teemasid.</p> <p>Kasutab ja arendab edasi töödeldud infot (film, näidend pilt) oma töö</p>	

	<p>esemeid nähtusi, osutades neile.</p> <p>Kritseldab maapinnale, liivale, lumele ja väljaspool kunstitegevust.</p>		<p>võimalustele väljas (liiv, lumi, looduslik materjal) ja kasutab neid.</p>		loomiseks.	
<p>Kujutava kunsti abiteaduse rakendamise (värv, vorm, kompositsioon, perspektiiv, anatoomia).</p>	<p>Tunneb meeldetuletamisel ära põhivärvid (kollane, punane, sinine) ja osutab neile.</p> <p>Suunamisel annab kritseldustele tuttavate inimeste, esemete ja nähtuste nimed.</p> <p>Abistab täiskasvanut erinevate liivast, lumest jne vormide moodustamisel.</p> <p>Muudab olemasolevaid vorme ja</p>	<p>Kujutab tuttavaid asju ja nähtusi, lähedasi inimesi ning nimetab mida kujutas.</p> <p>Leiab juhendamise abil konkreetset värvi (punane, kollane, sinine, roheline) eseme teiste antud esemete (mänguasjade, pliiatsite, paberite, plastiliinipulkade vms) hulgast.</p> <p>Tunneb rõõmu erinevate vormide loomisest (savist, liivast, lumest) lihtsalt mängust muudetava,</p>	<p>Nimetab põhivärve ning lisaks rohelist, oranži, roosat, musta, pruuni.</p> <p>Oskab nimetada tumedamaid ja heledamaid värvi toone.</p> <p>Kujutab tuttavaid objekte, nähtusi oma sümbolite abil, mis on olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks.</p> <p>Valib tööks meeldivad toonid ja värvid ning põhjendab oma valikut elementaarsel moel.</p> <p>Kirjeldab ja kasutab esemetele ja nähtustele</p>	<p>Kujutab tuttavaid objekte oma isiklike, lihtsate, kuid ka teistele äratuntavate skeemidena.</p> <p>Kasutab maalimisel ja joonistamisel mitut värvi.</p> <p>Leiab iseseisvalt ümbruskonnast, osutab ja nimetab värve (punane, kollane, roheline, valge, must, roosa, pruun).</p> <p>Eristab võrdlemisel heledamat ja tumedamat</p>	<p>Valib sobiva taustatooni meeleolust, aastaegadest jm kujutavast lähtuvalt.</p> <p>Tausta värvimisel annab edasi pildi meeleolu, iseloomu, kasutades juhendamisel ja meeldetuletamisel seni omandatud tehnilisi võtteid.</p> <p>Paigutab esemed jm kujutaval tööol suurussuhetest lähtuvalt.</p> <p>Esemete kaunistamisel ja nende iseloomu edastamisel kasutab õpitud oskusi (nt triibud, jooned, täpid, pintslivajutused jne).</p> <p>Pärast tööjuhiste kordamist</p>	

	väljendab soovi nende taastamiseks.	vormitava materjaliga (äratuntav vorm ja tähendus pole peamine).	iseloomulikke värvusi. Juhendamisel voolib ümar- ja piklikke vorme.	värvitooni esemeid (nt hele ja tume mänguauto).Loob erinevate voolimisvõtete (rullimine, veeretamine, vajutamine)abil algvormid.	segab ja hele-tumestab värve. Kujutab juhendamisel inimeste liikumist, muutes jäsemete liikumist.	
Kujundamine, disainimine	Joonistab vaid selleks ettenähtud kohta. Matkib täiskasvanu liigutusi tegutsemisel erinevate kunstivahenditega . Kritseldab juhendamisel maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust.	Kaunistab (täppidega, joontega) mitmesuguseid etteantud ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepott, paber, taskurätt, papptaldrik, pall, sokk, plastiliinist plaat, kivi jne).	Koostab lihtsatest elementidest (kahe elemendi vaheldumisega) mustriribasid esemete kaunistamiseks (tass, taskurätt jne). Lükib varieeruva kuju, suuruse ja värviga elementidest (helmed, seemned nõöbid vms) nõörile rütmilise jada, luues kaelakee, kuusehte, vms. Kujundab suunamise toel tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluge sobivate motiividega. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel	Juhendamisel kasutab looduslikku materjali koos tehnilikuga (nt voolimismaterjalid, nõör, paber jne). Kujundab lihtsa mustri väikestest detailidest (lood. materjal, voolitud väikevormid, kriipsud, täpid jne). Kasutab esemete kujundamisel lihtsaid trükke, jäljendite vajutamist, ruumiliste esemete puhul		

			šabloon, trafareti või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruus, taldrik, pluus jne).	väikevormide liitmist, väljapigistamist, muljumist jne. Märkab mustri rütmi ja suudab jätkata mustri moodustamist. Kirjeldab ja kasutab lihtsamaid Eesti rahvusmotive- triibud, lillornament.		
Visuaalse keskkonna teadvustamine	Vaatleb uusi asju emotsionaalselt, elavneb, juhib nendele täiskasvanu tähelepanu. Huvitub ümbritsevatest esemetest, taimedest ja loodusnähtustest.	Vaatleb ja osutab ümbritsevatele asjadele, olles avatud uuele ja huvitavale (nt vikerkaar, märg liiv, udune aken, jalajäljed, lillepeenar jne).	Teab erineva suurusega esemeid ja tajub esmaselt nähtuste omavahelisi seoseid. Osutab esemete ühistele tunnustele. Kirjeldab sagedamini esinevat looduslikku materjali ja selle omadusi (nt käbid, kastanimunad, puulehed).	Kirjeldab ümbritsevate esemete, ruumide ja loodusnähtust välimust (nt suurus, värv). Korjab juhendamisel looduslikku materjali (marjad, urvad, seemned, oksad jne) meisterdamiseks või ruumi kaunistamiseks.	Märkab loodust erinevatel aastaegadel, kasutab ja väljendab saadud infot kunstitegevuses. Kirjeldab esemete mitmeotstarbelise kasutamise võimalust.	

			<p>Kasutab looduslikku materjali asendusmänguasjadena.</p> <p>Ühendab looduslikku materjali elementaarsete võtetega (plastiliin, savi jne).</p>			
<p>Kunsti vaatlemine, kunstiteose analüüsimine, vestlused kunstist</p>	<p>Suunavate küsimuste abil leiab piltidele, illustratsioonidelt tuttavaid esemeid ning nimetab neid.</p> <p>Rõõmustab, elavneb äratundmisrõõmust</p>	<p>Vaatleb pilte, näidistoid, raamatu illustratsioone; osutab enda jaoks tähtsatele objektidele, nähtustele ning nimetab neid (auto, puu, koer, maja, vihm jne)</p>	<p>Suunavate küsimuste abil analüüsib ja annab tööle hinnangu.</p> <p>Põhjustab miks töö, pilt meeldib.</p> <p>Vastab küsimustele ja selgitab, miks kujutab esemeid, nähtusi just sellisel viisil.</p>	<p>Kunstitöö vaatlemisel vastab suunavatele küsimustele (mis toimub pildil, kes mida kus teeb?).</p> <p>Juhendamisel võrdleb erinevaid kujutatud objekte (suurust, värvi).</p> <p>Tunneb ära varem vaadeldud pildi.</p> <p>Jutustab suunamise abil, mida on kujutanud oma töödel, loetleb, milliseid materjale on kasutanud töö valmimisel.</p>	<p>Annab oma tööle hinnangu ja põhjustab oma arvamust.</p> <p>Põhjustab küsimustega suunamisel tehniliste lahenduste, vormi- ja värvilahendustekasutamist.</p> <p>Vaatleb huviga ja omaalgatuslikult raamatuillustratsioone, kunstitoid, esitab nende kohta küsimusi ja avaldab oma arvamust.</p> <p>Eelistab konkreetseid raamatuid kujundusest lähtuvalt.</p>	
<p>Visuaalse</p>	Annab erineva	Teeb erineva	Kindlaks kujunenud	Loob lihtsatest	Kasutab sümboleid esemete	

keele kasutamise	pikkuse ja suunaga joontele nimetusi-koer, kass, pikem kriips-suur koer jne.	karakteriga täppe ja jooni (pikad, lühikesed, sirged, lainelised, spiraalsed) ja kombineerid neid omavahel. Annab tekkinud seoste alusel kritseldustele nimesid.	sümbolite abil ja soovitud värve kasutades annab edasi oma emotsioone, tuttavaid inimesi, esemeid, nähtusi jne.	elementidest (ringid, kolmnurgad, sirged jooned jne) oma isiklikud sümboolsed skeemid tuttavate asjade kujutamiseks.	iseloomulike tunnuste välja toomiseks (nt okas nupuna, triibuna, auguna).	
-------------------------	--	--	---	--	---	--

Muusika

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus;
 - 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
 - 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
 - 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne, Kunst* jne;
- muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
 - 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Sisu:

	1aastased	2aastased	3aastased	4aastased	5aastased	6aastased
Laulmine	Õpetaja laulu kuulamine ja jälgimine.	Huvitumine laululistest tegevustest. Laulmine õpetajaga kaasa(üksikud silbid, sõnad, laulu lõigud). Osalemine laulude esitamisel(plaksutamine , kaasa laulmine)	Rühmaga ühtses tempos laulmine. Lihtsate õpitud rahva- ja lastelaulude peast laulmine.	Loomuliku häälega väljahingamine laulmisel. Laulude esitamine rühmaga ühtses tempos. Mõningate rahva- ja lastelaulude laulmine peast koos teistega.	Ilmekas laulmine, lähtudes laulu tekstist ja karakterist. Õpitud rahva- ja lastelaulude laulmine peast ja esitamine rühmas.	Eakohaste rahva- ja lastelaulude laulmine ilmekalt voolava ja pehme häälega. Laulude esitamine nii rühmas kui üksi.
Muusika kuulamine	Rõõmu tundmine kuulatavast laulust või muusikapalast.	Emotsionaalne reageerimine vastavalt muusika iseloomule(plaksud, kõikumine kehaga)	Laulu ja muusikapala kuulamine. Kuulatud muusikas tajutud kontrastsete meeleolude väljendamine liigutuste ja liikumistega.. Õpitud laulude tundmine kuulumise järgi.	Laulu ja muusikapala kuulamine huviga. Kuulatud muusikas tajutud meeleolude väljendamine erinevate tegevuste- liikumine, laulmine, pillimäng- kaudu (tempo järgimine, kehaline liikumine rütmis) Õpitud laulu äratundmine meloodia või sõnade järgi ning kaasalaulmine.	Lihtsamate žanrite tundmine(mars s, laul, tants) Muusika kuulamistest saadud elamuste loov väljendamine.	Eakohase sõnavara kasutamine kuulatud muusika iseloomustamisel .Loomingulise initsiatiivi ülesnäitamine läbi tegevuse toetudes oma kogemusele kuulnud palade suhtes(jutustamine, mida kuulis muusikast).Lihtsamate muusikažanrite(hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul)eristamine vokaal- ja instrumentaalmuusikas.

Muusikalis-rütmiline liikumine	Lihtsamate liikumiste sooritamine koos õpetajaga vastavalt laulu tekstile (näiteks paigaltammumine , keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).	Liikumine koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit(kõnd- jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).	Muusika meeleolu väljendamine liikumise kaudu (näiteks plastiline liikumine ehk loov liikumine) Eakohaste tantsuelementide kasutamine tantsimisel (näiteks põlvetoestikõnd ja jooks, liikumine hanereas ja ringis) Osalemine laulumängudes.	Liikumise muutmine vastavalt muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumisele(tempo, dünaamika, register)arvestades pulssi ja meetrumit(liikumine hanereas- ringis nii üksi kui paaris).	Liikumine ja tantsimine sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpakammu ja otsegaloppi. Rütmiliselt täpselt reageerimine muusika tempo muutustele kõndides ja joostes (näiteks liikumissuuna muutmine vastavalt muusika dünaamikale ja tempole)	Enda loov väljendamine liikumise kaudu toetudes muusikalistele väljendusvahenditele(tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu).Külg- ja otsegalopi ning hüpakammu kasutamine. Tantsuliigutuste sooritamine sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga.
Pillimäng	Kehapillil mängimine kuulnud muusika järgi õpetaja ettenäitamisel (plaksutamine ja patsutamine muusika pulsi ja rütmi järgi)	Pulsi või rütmi kaasamängimine kehapillil, randmekuljustel, marakal ja kõlapulkadel muusika kuulamisel, liikumisel ja laulmisel.	Rütmipillide mängimine muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks. Pillide tundmine tämbri järgi. (näiteks kõlakarp, trumm, kuljused,pandeira	Õpitud rütmipillide mängimine ja kuulamisel äratundmine tämbri järgi .Rütmisaadete mängimine lasteriimidele ja lauludele. Ansamblimängus	Mängimine rütmi- ja meloodiapillide l lihtsamaid ostinaato kaasmänge ja osalemine lastepillide ansambelis (näiteks puu agoogo, taldrik,	Eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmängude mängimine õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele. Osalemine lastepilli ansamblimängus. Mängimine järgnevatel pillidel: agoogo,

)	<p>alustamine ja lõpetamine koos teistega, mängimine nendega ühes tempos.</p> <p>Mängimine järgnevatel pillidel: kõlakarp, trumm, kuljused, tamburiin, kõlatoru, võrutrumm, kastanjett.</p>	kõlaplaadid)	kõlataldrik, kõlaplaadid, guiro, metall agoogo, plaatpillid, triangel, kabasa.
--	--	--	---	---	--------------	--

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

2aastane laps	3aastane laps	4aastane laps	5aastane laps	6aastane laps	7aastane laps
<p>1)Kuulab, jälgib õpetaja laulu.</p> <p>2)Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.</p> <p>3)Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (näit.</p>	<p>1)Huvitub laululistest tegevustest. Püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa näiteks üksikuid silpe, sõnu, laulu löike)Osaleb laulude esitamisel(plaksutab või laulab kaasa)</p>	<p>1)Laulab rühmaga ühtses tempos. Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.</p> <p>2)Kuulab laulu ja muusikapala. Väljendab emotsionaalselt</p>	<p>1)Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. Esitab laule rühmaga ühtses tempos. Laulab teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.</p> <p>2) Kuulab huviga</p>	<p>1)Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist. Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ja esitab neid rühmas.</p> <p>2) Tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants)</p>	<p>1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;</p> <p>2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi;</p> <p>3) suudab laulu või muusikapala</p>

<p>paigaltammumine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).</p> <p>4) Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapilli (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi.)</p>	<p>2) Reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule (nt. plaksutab, kõigub kehaga vmt)</p> <p>3) Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (näiteks kõnd-jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilise). 4) Mängib kaasa pulssi või rütmi muusika kuulamisel, liikumisel ja laulmisel kehapillil, randmekuljustel, marakal ja kõlapulkadel.</p>	<p>kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega. Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule. 3) Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (näit. plastilise intoneerimise ehk loova liikumisega) Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (näit. põlvetõstekõnd ja –jooks, liikumine hanereas ja ringis. Osaleb laulumängudes. 4) Mängib rütmipille (näiteks kõlakarp, trumm, kuljused, pandeira,) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks; eristab kuulamisel neid tämbri järgi.</p>	<p>laulu ja muusikapala. Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste -liikumine, laulmine, pillimäng- kaudu (näiteks järgib tempot, rütmi kehalise liikumisega või tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii meloodiat kui sõnu , hakkab kaasa laulma.) 3) Muudab liikumist vastavalt muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumisele (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (näiteks liigub hanereas – ringis nii üksi kui paaris). Esitab õpetaja seatud tantse kasutades õpitud tantsuelemente. 4) Mängib ja tunneb</p>	<p>Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi. 3) Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksummu ja otsegaloppi. Kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (näit. muudab liikumissuunda vastavalt muusika dünaamikale ja tempole.) 4) Mängib rütmi- ja meloodiapillidel (näit. puu agoogo, taldrik, kõlaplaadid) lihtsamaid ostinaato kaasmänge (lühike korduv rütmi- või viisi- või meloodialõik), osaleb lastepilli ansambli mängus.</p>	<p>tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada; 4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu; 5) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille; 6) mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge; 7) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis; 8) liigub vastavalt muusika meeleolule; 9) väljendab ennast loovalt muusikalise rütmilise liikumise kaudu</p>
---	---	--	--	--	---

			kuulamisel tämbri järgi ära õpitud rütmipille; mängib rütmisaateid lasteriimidele ja lauludele; Ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos. Mängib järgnevaid pille: kõlakarp, trumm, kuljused, tamburiin, kõlatoru, võrutrumm, kastanjett.		
--	--	--	--	--	--

Liikumine

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;

3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;

4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;

5) mitmekesisistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Sisu:

	1aastased	2aastased	3aastased	4aastased	5aastased	6aastased
Kehalise kasvatuse alased teadmised: <ul style="list-style-type: none"> • ohutus • enesekontroll • hügieen 	Harjutuste sooritamine aktiivselt, entusiastlikult. Ohutu liikumine õpetaja juhendamisel.	Võimlemisriiete väljavahimine teiste riiete hulgast õpetaja korraldusel. Rühmakaaslastega arvestamine aktiivses tegevuses.	1. Harjutuste sooritamine vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi.	1. Erinevate kodukohas harrastatavate spordialade ja spordivõistluste nimetamine 2. Erinevate spordivahendite ohutult, sobival viisil ja kohas kasutamine	1. Lasteaia spordipäeval osalemine 2. Kaotuse talumine võistlusmängudes	1. Erinevate spordialade ja mõne Eesti tuntuma sportlase nimetamine 2. Keskendumine sihipäraseks kehaliseks tegevuseks 3. Liikumisel ja mängimisel kinni pidamine üldistest ohutusreeglitest (va lides sobivad paigad ja vahendid) 4. Õnnetuse korral täiskasvanu appi

<p>Võimlemine</p>			<p>1. Juhendamisel kuni neljast harjutusest koosneva kombinatsiooni sooritamine</p> <p>2. Oma koha hoidmine erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus</p>	<p>1. Vahenditega harjutuste sooritamine eakohaselt tehniliselt õigesti</p> <p>2. Oma liigutuste valitsemine koordineerimise ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel</p> <p>3. Tasakaalu, painduvust ja osavust arendavate harjutuste sooritamine</p>	<p>1. Oma liigutuste ja kehahoiu valitsemine harjutuste sooritamisel</p> <p>2. Tasakaalu säilitamine dünaamilistes harjutustes</p>	<p>kutsumine</p> <p>5. Pärast aktiivset kehalist tegevust enda pesemine</p> <p>1. Oma liigutuste valitsemine nii ruumis, maastikul kui ka tänaval</p> <p>2. Orienteerumine mänguväljakul, kujundliikumiste sooritamine, olles kolonnis esimene</p> <p>3. Painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavate tegevuste sooritamine</p>
<p>Põhiliikumised</p>	<p>Ronimine ja roomamine üle ja läbi väikeste takistuste.</p> <p>Kõndimine</p>	<p>Põhiliikumiste sooritamine. Tasakaalu säilitamine liikumisel, seda nii tasakaaluringil kui</p>	<p>1. Põhiliikumiste sooritamine kombinatsioonides ja õpitud harjutustes</p>	<p>1. Põhiliikumiste kasutamine aktiivses tegevuses ja mängudes</p> <p>2. Staatilist</p>	<p>1. Väikevahendite käsitlemine aktiivses tegevuses</p> <p>2. Varbseinal ronimine</p>	<p>1. Põhiliikumiste sooritamine pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised</p>

	<p>piiratud pinnal.</p> <p>Sihi säilitamine kõnnil ja jooksul.</p> <p>Palli hüpitamine käes, jälgides selle suunda.</p>	<p>ka vähendatud pinnal.</p>	<p>2.Koordinatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavate harjutuste sooritamine</p>	<p>tasakaalu nõudvate harjutuste sooritamine</p> <p>3. Harjutuste sooritamine väikevahendeid kasutades</p>	<p>vahelduva sammu ja lisaülesandega</p>	<p>2. Tasakaalu säilitamine staatilistes asendites ja liikumisel</p> <p>3. Harjutuste sooritamisel mõlema käe kasutamine üheaegselt, täpsust nõudvas tegevuses domineeriva käe kasutamine</p>
Liikumismängud	<p>Kõnni- ja jooksumängude mängimine koos juhendaja ja kaaslastega. Iseseisvalt vabamängus mängimine.</p>	<p>Matkiva sisuga 1-2 reegluga kõnni- ja jooksumängude mängimine.</p> <p>Iseseisev aktiivse liikumise mängude mängimine.</p> <p>Matkamine õpetajaga või vanematega looduses.</p>	<p>1. 2-4 reegluga liikumismängu mängimine</p> <p>2.Rühmategevustes enda pingutamine ühise eesmärgi nimel</p>	<p>1. Kollektiivsete võistlusmängude mängimine</p> <p>2. Jõukohastes teatevõistlustes osalemine</p> <p>3. Nii enda kui vastasmeeskonna edu tunnustamine</p>	<p>1. Mängu- ja spordivahendite käsitlemine loovmängudes</p>	<p>1. Kombineeritud teatevõistlustes võistlemine(nt takistusriba läbimine)</p> <p>2. Sportlike elementidega mängude mängimine(korvi visked, jalgpall jne)</p> <p>3. Ise liikumismängu</p>

		Kuni 500 m pikkuse rännaku kaasa tegemine ja kolonnis püsimine.				organiseerimine 4. Ausa mängu põhimõtete kasutamine, kokkulepitud mängureeglitest kinnipidamine
Erinevad spordialad	Asendite ja liikumiste sooritamise ettenäitamise järgi. Jooksmine veereva vahendi (pall, rõngas) järel. Kelgul istumine ja tasakaalu hoidmine mäest laskumisel.	Võimlemisharjutuste sooritamine eri asendites ja erinevate vahenditega. Harjutuste tegemine ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslastega. Painduvust ja kiirust arendavate harjutuste sooritamine. Tühja kelgu vedamine. Iseseisvalt kelguga nõlvakust alla	1. Suuskadel liikumisel käte abi ja keppide toe kasutamine Liikumine suuskadel otsesuunas. 2. Sihipäraselt abivahendite kasutamine(rõngas, kätised, „nuudel“) 3. Iseseisvalt mängu algatamine 4. Iseseisvalt lasteaia õuealal tegutsemine	1. Kaaslase vedamine kelgul üksi, kahekesi, kolmekesi 2. Kelgutamine mäest alla täites eriülesandeid 3. Suusatamisel libisemise kasutamine 4. Spordi-ja mänguväljakute vahendite sihipärane kasutamine 5. Rännakute ja orienteerumise sooritamine koos õpetajaga	1. Suusatamine vahelduva libiseva sammuga 2.Suusavarustuse käsitsemine õpetaja abiga 3. Tõukerattaga sõitmine ja suusatamine	1. Kelguvõistlustel osalemine 2. Nõlvakust alla sõitmine põhiasendis 3. Koordineeritud liikumisega suusatamine 4.Iseseisvalt suusavarustuse käsitsemine 5. Iseseisvalt tegutsemine koduümbruse mängu- ja spordiväljakul 6. Lihtsamate maastikumängude

		sõitmine.				mängimine
Tants ja rütmika	Rütmipillide kasutamine liikumisel juhendaja abil. Liikumise sooritamine vastavalt muusika iseloomule juhendaja abil.	Rütmiline kõndimine, jooksmine ja hüplemine muusika järgi. Liigutuste sooritamine vastavalt muusikale erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi.	1. Imiteerivate liigutuste sooritamine vastavalt muusika iseloomule 2. Plaksutamine ja liikumine vastavalt rütmile	1. Erinevate rütmide jäljendamine liikumisega 2. Liikumine vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele 3. Liikumine iseseisvalt, vabalt muusika järgi	1. Etteantud rütmiga oma liigutuste kohandamine 2. Lihtsate tantsusammude kasutamine rühmas ja üksi tantsides	1. Rütmiliigutuste sooritamine üheaegselt kaaslasega 2. Liikumine vastavalt enda tekitatud rütmile, vahelduva tempoga kiirelt aeglaselt 3. Liikumise kaudu emotsioonide väljendamine 4. Liikumisel loovalt vahendite(lindid, rätikud, rõngad) kasutamine
Loovliikumine			1.Oma kehaosade eristamine-välised osad(pea, õlad, puusad, käsivarred jne) 2. Kõikide keha liikumiste tegemine-sirutamine,	1.Oma kehaosade eristamine-välised osad(pea, õlad, puusad, käsivarred jne) 2. Kõikide keha	1.Oma kehaosade eristamine-välised osad(pea, õlad, puusad, käsivarred jne) sisemised osad(süda, kopsud, lihased,	1.Oma kehaosade eristamine-välised osad(pea, õlad, puusad, käsivarred jne) sisemised osad(süda, kopsud,

			<p>painutamine, pööramine, ringitamine, tõstmine, langetamine, väristamine, õõtsumine, raputamine, kiigutamine</p> <p>3. Sammude oskamine- kõnd, jooks , hüpe , hüplemine</p> <p>4. Tasandist aru saamine- kõrge, keskmine, madal</p> <p>5. Suunast aru saamine- ette, taha, külgsuunas</p> <p>6. Suurusest aru saamine- suur, väike</p> <p>7. Jõuelementide uurimine-terav/sujuv, tugev/kerge,</p>	<p>liikumiste tegemine- sirutamine, painutamine, pööramine, ringitamine, tõstmine, langetamine, väristamine, õõtsumine, raputamine, kiigutamine</p> <p>3. Sammude oskamine- kõnd, jooks , hüpe , hüplemine</p> <p>4. Tasandist aru saamine- kõrge, keskmine, madal</p> <p>5. Suunast aru saamine- ette, taha, külgsuunas</p> <p>6. Suurusest aru saamine- suur, väike</p> <p>7. Jõuelementide</p>	<p>luud, liigesed)</p> <p>2. Kõikide keha liikumiste tegemine-venitamine, kallutamine, pööramine, ringitamine, tõstmine, langetamine, õõtsumine, väristamine, kõigutamine</p> <p>3. 8 põhisammu tegemine, mis viivad keha ühest kohast teise</p> <p>4. Saab aru tasandist</p> <p>5.Saab aru suunast</p> <p>6. Saab aru suurusest</p> <p>7. Saab aru liikumisteest</p>	<p>lihased, luud, liigesed)</p> <p>2. Kõikide keha liikumiste tegemine-venitamine, kallutamine, pööramine, ringitamine, tõstmine, langetamine, õõtsumine, väristamine, kõigutamine</p> <p>3. 8 põhisammu tegemine, mis viivad keha ühest kohast teise</p> <p>4. Saab aru tasandist</p> <p>5.Saab aru suunast</p> <p>6. Saab aru suurusest</p> <p>7. Saab aru liikumisteest</p>
--	--	--	---	---	---	--

			<p>pingul/vaba</p> <p>8. Tempomuutusega tegelemine- kiire, aeglane</p> <p>9. Rütmiga tegelemine</p>	<p>uurimine-terav/sujuv, tugev/kerge, pingul/vaba</p> <p>8. Tempomuutusega tegelemine- kiire, aeglane</p> <p>9. Rütmiga tegelemine</p>	<p>8. Saab aru kujust</p> <p>9. Jõuelementide uurimine</p> <p>10. Tegelemine ajafaktoriga-tempo, kestus, aktsent, muster</p>	<p>8. Saab aru kujust</p> <p>9. Jõuelementide uurimine</p> <p>10. Tegelemine ajafaktoriga-tempo, kestus, aktsent, muster</p>
--	--	--	---	--	--	--

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

2aastane laps	3aastane laps	4aastane laps	5aastane laps	6aastane laps	7aastane laps
<p>1) Sooritab harjutusi aktiivselt, entusiastlikult.</p> <p>2) Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.</p> <p>3) Sooritab ettenäitamise ja</p>	<p>1) valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided; 2) arvestab aktiivses tegevuses rühmakaaslastega; 3) sooritab võimlemisharjutusi</p>	<p>1. Sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi.</p> <p>2. Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat</p>	<p>1. Nimetab erinevaid kodukohas harrastatavaid spordialasid ja spordivõistlusi.</p> <p>2. Kasutab erinevaid spordivahendeid(nt topispalli) ohutult,</p>	<p>1. Osaleb lasteaia spordipäeval</p> <p>2. Talub kaotust võistlusmängudes</p> <p>3. Valitseb oma liigutusi ja kehahoidu harjutuste</p>	<p>1. Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;</p> <p>2. Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;</p>

<p>juhendamise järgi asendeid ja liikumisi.</p> <p>4) Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel.</p> <p>5) Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste.</p> <p>6) Kõnnib piiratud pinnal.</p> <p>7) Säilitab sihi kõnnil ja jooksul.</p> <p>8) Hüpitab käes palli, jälgib selle suunda.</p> <p>9) Sobitab liikumist vastavalt muusika iseloomule juhendaja abil.</p> <p>10) Mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.</p> <p>11) Istub kelgul ja</p>	<p>eri asenditest ja erinevate vahenditega; 4) teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslastega;</p> <p>5) sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi;</p> <p>6) sooritab põhiliikumisi;</p> <p>7) säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal;</p> <p>8) kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi;</p> <p>9) sooritab liigutusi vastavalt muusikale erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi;</p> <p>10) mängib matkiva sisuga 1-2 reeglga kõnni- ja jooksumänge;</p> <p>11) mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu;</p>	<p>kombinatsiooni</p> <p>3. Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.</p> <p>4. Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes.</p> <p>5. Sooritab koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi</p> <p>6. sooritab imiteeritavaid liigutusi vastavalt muusika iseloomule.</p> <p>7. Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile</p> <p>8. Mängib 2-4 reeglga liikumismänge</p> <p>9. Pingutab end rühmategevustes</p>	<p>sobival viisil ja kohas</p> <p>3. Vahenditega harjutusi (pall, hüpits) sooritab eakohaselt tehniliselt õigesti</p> <p>4. Valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel</p> <p>5. Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.</p> <p>6. Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes</p> <p>7. Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi</p> <p>8. Sooritab harjutusi väikevahendeid kasutades</p> <p>9. Jälgendab</p>	<p>sooritamisel</p> <p>4. Säilitab tasakaalu dünaamilistes harjutustes</p> <p>5. Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses</p> <p>6. Ronib varbseinal vahelduva sammu ja lisaülesandega</p> <p>7. Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga</p> <p>8. Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides</p> <p>9. Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes</p> <p>10. Suusatab vahelduva libiseva sammuga</p> <p>11. Käsitseb</p>	<p>3. Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;</p> <p>4. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;</p> <p>5. Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;</p> <p>6. Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;</p> <p>7. Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;</p> <p>8. Sooritab üheaegselt kaaslastega rütmiliikumisi;</p> <p>9. Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;</p> <p>10. Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad,</p>
---	--	---	--	---	--

<p>hoiab tasakaalu mäest laskumisel.</p> <p>12) Mängib vabamängus iseseisvalt.</p>	<p>12) veab tühja kelku; 13) sõidab kelgul iseseisvalt nõlvakust alla; 14) matkab õpetajaga või vanematega looduses; 15) teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.</p>	<p>ühise eesmärgi nimel</p> <p>10. kasutab suuskadel liikumisel käte abi ja keppide tuge, liigub suuskadel otsesuunas;</p> <p>11. Kasutab sihipäraselt abivahendeid(rõngas, kätised, „nuudel“</p> <p>12. Algatab iseseisvalt mängu</p> <p>13. Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal</p> <p>14. Tegeleb nelja tantsuelemendiga-keha, ruum ,jõud, aeg</p>	<p>liikumisega erinevaid rütme</p> <p>10. Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele</p> <p>11. Liigub iseseisvalt, vabalt muusika järgi</p> <p>12. Mängib kollektiivseid võistlusmänge</p> <p>13. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes</p> <p>14. Tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu</p> <p>15. Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast</p> <p>16. Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid(nt</p>	<p>suusavarustust õpetaja abiga</p> <p>12. Sõidab tõukerattaga ja suusatab</p> <p>13. Tegeleb nelja tantsuelemendiga-keha, ruum ,jõud, aeg</p>	<p>kelgud jne);</p> <p>11. Mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);</p> <p>12. Peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;</p> <p>13. Nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.</p> <p>14. Tegeleb nelja tantsuelemendiga-keha, ruum ,jõud, aeg</p>
--	---	---	---	--	--

			<p>esemete haaramine)</p> <p>Suusatamisel kasutab libisemist</p> <p>17. Kasutab spordi-ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt</p> <p>18. Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.</p> <p>19. Tegeleb nelja tantsuelemendiga-keha, ruum ,jõud, aeg</p>		
--	--	--	--	--	--

ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

1. Õppekava uuendamise ja täiendamise aluseks on pedagoogilise nõukogu otsused, mis on läbi arutatud hoolekogus ning mille kinnitab juhataja käskkirjaga.
2. Õppekava uuendades ja täiendades lähtutakse sisehindamise tulemustest.

